

Bakalářská práce

Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci

Studijní program:

B7505 Vychovatelství

Studijní obor:

Pedagogika volného času

Autor práce:

Eva Šídová

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Simona Kiryková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2023

Zadání bakalářské práce

Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci

<i>Jméno a příjmení:</i>	Eva Šídová
<i>Osobní číslo:</i>	P11000767
<i>Studijní program:</i>	B7505 Vychovatelství
<i>Studijní obor:</i>	Pedagogika volného času
<i>Zadávající katedra:</i>	Katedra pedagogiky a psychologie
<i>Akademický rok:</i>	2015/2016

Zásady pro vypracování:

Cíl:

Cílem bakalářské práce je zmapovat nabídku doplňkových a rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, zjistit informovanost rodičů o této nabídce a jejich zájem o možnosti doplňkových a rozvíjejících aktivit a programů pro batolata.

Požadavky:

Prostudování doporučené literatury a dalších zdrojů
Průzkum nabídky doplňkových a rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci
Příprava a provedení výzkumného šetření
Prezentace a vyhodnocení výsledků výzkumu

Metody:

Studium literatury
Kvantitativní výzkum s pomocí dotazníků a rozhovorů s rodiči

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná

Jazyk práce: čeština

Seznam odborné literatury:

BOWLBY, J., 2010. Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978 80 7367 670 4.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2008. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.

HAŠKOVÁ, H., SAXONBERG, S., MUDRÁK, J., 2012. Péče o nejmenší: boření mýtů. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR. ISBN 978-80-7419-114-5.

HENDRYCHOVÁ, S., 2013. Úvod do problematiky rozvíjení dítěte do tří let. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-452-8.

CHRÁSKA, M., 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978 80 247-1369-4.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 2006. Vývojová psychologie. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

PIAGET, J., INHELDER, B., 2014. Psychologie dítěte. Vyd. 6. Praha: Portál. 2014. ISBN 978-80-262-0691-0.

SYSLOVÁ, Z., BORKOVCOVÁ, I., PRŮCHA, J., Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7478-354-8.

VÁGNEROVÁ, M., 2012. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Simona Kíryková, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

16. června 2016

Předpokládaný termín odevzdání: 25. května 2017

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Simoně Kyrikové, Ph.D., za její podněty, trpělivost, vstřícnost a čas, který mi věnovala při vedení mé bakalářské práce.

Mé díky patří také mé rodině za její pochopení, pomoc a podporu, kterou mi poskytovala po celou dobu mého studia a mým dětem, které jsou mi velkou inspirací a motivací.

V neposlední řadě děkuji též sobě, že jsem přes veškerá úskalí ve své mysli nikdy nepřipustila možnost své studium nedokončit.

Anotace

Bakalářská práce mapuje nabídku rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, zjišťuje informovanost rodičů o této nabídce a také jejich zájem o další možnosti rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

Klíčová slova

Batolata, psychologie dítěte, vývoj dítěte, myšlení dítěte, rozvoj osobnosti, sociální dovednosti, teorie připoutání, rodina, péče o děti, výchova a vzdělávání, hra, zájmová činnost

Annotation

The bachelor thesis maps the offer of developing activities and programs for children of toddler age in Liberec. It ascertains parent's awareness of this offer as well as their interest in other possibilities of developing activities and programs for toddlers in Liberec.

Keywords

Toddlers, child psychology, child development, children's thinking, personality development, social skills, attachment theory, family, caring for children, education, play, leisure activities

Obsah

ÚVOD	11
1 TEORETICKÁ ČÁST	13
1.1 Vývojová specifika dětí v batolecím věku	13
1.1.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky.....	13
1.1.2 Vývoj řeči.....	16
1.1.3 Kognitivní vývoj	18
1.1.4 Socioemocionální vývoj.....	20
1.1.5 Socializace.....	22
1.1.6 Hra.....	24
1.1.7 Základní potřeby dítěte v batolecím věku	26
1.2 Péče a vzdělávání dětí v batolecím věku v České republice a v Evropě.....	29
1.3 Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci.....	35
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	38
2.1 Cíle výzkumu	38
2.2 Metodologie výzkumu	38
2.3 Výzkumné metody a nástroje.....	38
2.4 Výzkumný vzorek.....	40
2.5 Výzkumná otázka.....	42
2.6 Hypotézy	42
2.7 Prezentace a interpretace výsledků výzkumného šetření	43
2.8 Vyhodnocení výsledků výzkumného šetření.....	55
2.9 Diskuse.....	58
ZÁVĚR	60

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Tabulka 1 – Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci...	47
Tabulka 2 – Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci	50
Tabulka 3 – Kompletní nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci	41
Graf 1 - Růst slovní zásoby dítěte v prvních 3 letech	17
Graf 2 - Struktura pohlaví výzkumného vzorku.....	40
Graf 3 - Struktura věku výzkumného vzorku.....	41
Graf 4 - Bydliště rodičů batolat.....	41
Graf 5 - Počet batolat	43
Graf 6 - Struktura pohlaví batolat	44
Graf 7 - Navštěvujete se svým batoletem nějaké zájmové kroužky, aktivity a programy v Liberci?	44
Graf 8 - Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci..	46
Graf 9 - Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci	49
Graf 10 - Spokojenost rodičů s nabídkou aktivit a programů pro batolata v Liberci.....	54

Seznam použitých zkratek a symbolů

aj.	a jiní
aktualiz.	aktualizováno
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
AV ČR	Akademie věd České republiky
č.	číslo
ČR	Česká republika
DDM	Dům dětí a mládeže
dopl.	doplněné
EU	Evropská unie
event.	eventuálně
ISBN	International Standard Book Number / mezinárodní standardní číslo knihy
LTK	Liberecký tenisový klub
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
odst.	odstavec
přeprac.	Přepracované
RVP PV	Rámcový vzdělávací plán předškolního vzdělávání
s.	strana
Sb.	sbírka
tj.	to je
T.J.	Tělovýchovná jednota
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
vid.	viděno
vyd.	vydání

ÚVOD

Mé studium oboru Pedagogika volného času na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci a zároveň mé mateřství mě přivedlo k výběru tématu bakalářské práce Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci.

Jako matka jsem se snažila být aktivní, nezůstávat v sociální izolaci a nepodléhat možnému stereotypu období mateřství. Zároveň jsem hledala cesty, jak podpořit zdravý tělesný i duševní vývoj svých dětí. Rozhodla jsem se proto v Liberci, kde s rodinou žiji, zmapovat nabídku rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku a sdílet poté své poznatky a zkušenosti i s ostatními rodiči. Vnímala jsem totiž potřebu a zájem i ostatních rodičů, kteří se velmi často např. na sociálních sítích doptávají, jaké jsou v Liberci možnosti zájmových aktivit pro batolata. Rozhodla jsem se tedy zároveň prozkoumat, jak jsou o nabídce těchto aktivit a programů rodiče informováni, zda jsou s výběrem spokojeni, postrádají-li případně jiné možné aktivity a programy pro batolata. Kromě tohoto výzkumu, který je předmětem mé bakalářské práce, bude výstupem tohoto mého projektu i ucelený veřejně přístupný přehled rozvíjejících aktivit a programů, které se rodičům a jejich batolatům v Liberci nabízejí.

Cílem této bakalářské práce tedy je vytvořit komplexní přehled s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci, zjistit, jak jsou o této nabídce rodiče informováni, jak jsou s nabídkou spokojeni a co jim v ní chybí.

V teoretické části bakalářské práce se věnuji především vývojovým specifikům dětí v batolecím věku a jejich základním potřebám. Dále se věnuji popisu institucionální péče a vzdělávání dětí v batolecím věku v České republice v porovnání s jinými státy Evropy. Poslední kapitola představuje přehled s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci tak, jak vznikl v průběhu tvorby mé bakalářské práce, a který zároveň posloužil jako vstupní data pro mé výzkumné šetření.

Praktická část obsahuje kvantitativní výzkum, jehož cílem je s pomocí dotazníků a rozhovorů i prostřednictvím vlastní zkušenosti zmapovat nabídku rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, zjistit, jak jsou rodiče o této nabídce informováni, zda tato nabídka odpovídá poptávce rodičů po těchto aktivitách

a programech, a také pokrývá-li tato nabídka všechny oblasti související s vývojovými specifiky batolecího období.

Výsledky výzkumného šetření v otázce poptávky po jiných rozvíjejících aktivitách a programech pro děti v batolecím věku v Liberci budou pro mne zároveň podnětnou inspirací, neboť bych se ráda po dokončení studia práci s dětmi této věkové kategorii věnovala jako lektorka.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vývojová specifika dětí v batolecím věku

Batolecí období je po období novorozeneckém a kojeneckém dalším vývojovým stádiem dítěte. Za batolecí období považujeme čas mezi prvními a třetími narozeninami dítěte. Batolecí věk můžeme dále rozdělit na mladší batolata, děti ve věku 1–2 roky a starší batolata, děti staré 2–3 roky.

Vágnerová (2012, s. 120) definuje batolecí období takto: *„Batolecí věk trvá od jednoho roku do tří let. V tomto období dochází k výraznému rozvoji mnoha schopností, dovedností i celé dětské osobnosti. Dítě se stává samostatnějším, je aktivním subjektem, vědomým si své vlastní existence a svých možností. Charakteristickým znakem batolecího věku je osamostatňování a uvolňování z různých vazeb, spojené s expanzí do širšího světa.“*

Langmeier a Krejčířová (2006, s. 72) uvádějí, že dítě právě v tomto období získává druhově specifické charakteristiky jako je vzpřímená chůze či řeč, kterými se člověk odlišuje od ostatních živočišných druhů. A dále dodávají: *„Právě tyto lidské vlastnosti jsou v počátečním rychlém rozvoji, takže vzbuzují pobavenou pozornost okolí; nikdy patrně není dítě tak roztomilé, ale současně ani tak vzdorovité a náročné na čas a trpělivost rodičů.“*

Thorová (2015, s. 367) hovoří o bouřlivém vývoji dítěte a dodává: *„Během dvou let se z miminka zcela závislého na péči rodičů stává samostatně se pohybující dítě schopné řečové komunikace a základní sebeobsluhy.“*

Jde tedy o velmi unikátní období, kdy se dítě na vlastních nohou svéhlavě vydává zkoumat svět „na vlastní pěst“.

1.1.1 Vývoj hrubé a jemné motoriky

Vývoj hrubé a jemné motoriky je jednou z kompetencí, ve kterých můžeme u batolete zaznamenat největší pokrok. *„Pohybové aktivity různého druhu bývají v počátcích svého rozvoje pro dítě zajímavé samy o sobě. Proto batolata se svými pohybovými dovednostmi*

různým způsobem experimentují. Schopnost ovládat vlastní tělo je jednou z forem autoregulace. Je novou zkušeností, které se dítě nemůže nabažit, což se projevuje neustálým opakováním těchto aktivit, a tím i jejich procvičováním a zdokonalováním.“ (Vágnerová 2012, s. 121)

První nejisté krůčky a batolení na počátku období batolete se postupně během druhého roku dítěte zdokonalují a mění ve stabilní samostatnou chůzi, v nerovném terénu, do schodů i ze schodů. Lezení tak rychle vystřídá chůze, běhání a skákání, které batoleti umožňují mnohem lepší způsob pohybu a orientace v prostoru a jsou prostředkem k naplňování jeho potřeb. Starší batolata pak ovládají i další pohybové aktivity jako například tanec, jízdu na odrážedle, začínají se učit jezdit na kole, plavat, lyžovat. *„Většina motorických aktivit je zprvu velmi nekoordinovaná a neobratná, ale lze dosahovat značného pokroku především v rámci společných aktivit s rodiči, kde je zajištěn individuální, citlivý přístup a možnost observace a napodobování.“* (Šulová 2005, s. 58)

K tomu mohu ze své zkušenosti dodat, že ke zdokonalování motorických dovedností mých mladších dětí v batolecím věku kromě podpory ze strany nás rodičů velmi přispěli i starší sourozenci, kteří již zdárně ovládali mnoho pohybových aktivit, a batole se je intenzivně snažilo napodobovat, což si myslím, že v porovnání s ostatními vrstevníky, vedlo v některých konkrétních činnostech i k rychlejšímu motorickému vývoji.

Rychle se zdokonalují i pohyby a ovládání rukou a prstů. Dochází k uvolňování úchopu, jemnější a koordinovanější manipulaci i s velmi drobnými předměty. Oblíbenými aktivitami mladších batolat se díky nově nabyté schopnosti pouštění předmětů stávají například stavění komínů a věží z kostek, navlékání kroužků na tyč nebo vkládání tvarů do otvorů. Starší batolata už zvládnou navlékat korálky, zapnout si knoflík, hrát si s legem či listovat v knížce. Pokroky v jemné motorice lze dobře sledovat i ve vývoji kresby a malby dítěte. Roční dítě vytvoří pastelkou čáru či bod jen náhodně úderem pastelky o papír. Brzy však přijde na to, jakou stopu dokáže díky kyvadlovému pohybu své paže vytvořit a *„ocitá se ve fázi experimentálního čárání. Kreslení je v této fázi pro dítě radostná senzomotorická aktivita bez snahy o zachycení okolního světa.“* (Thorová 2015, s. 369) Starší batole už při kreslení preferuje dominantní ruku, umí namalovat vodorovnou čáru i klubíčko, začíná kreslit hlavonožce a umí už svůj výtvarný projev

i pojmenovat. Jeho motorické schopnosti už dovolují použít i jiné výtvarné techniky kresby a malby s použitím různých pomůcek.

Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 122): „*Motorický vývoj umožňuje samostatnější uspokojování potřeby stimulace. Možnost regulovat množství i charakter podnětů, daná schopností samostatného pohybu, je pro batole velice výhodná, protože mu umožňuje aktivně ovlivňovat míru kontaktu s prostředím i jeho poznávání.*“

Thorová (2015, s. 374) také hovoří o vlivu motorického vývoje na sebeobsahu: „*Díky vyvíjející se vizuomotorické koordinaci a schopnosti provádět naučené sekvence pohybů dítě na konci batolecího období zvládá nejzákladnější sebeobslužné dovednosti a nevyžaduje již neustálou podporu dospělého. Samo se nají, napije, zvládá základy hygieny kontroluje svoje vylučovací funkce*“

Dle Vágnerové (2012, s. 121, 122) jsou díky rozvoji motoriky v oblasti kosterního svalstva a svěračů významné 2 druhy pohybu: retence, tj. udržení něčeho, setrvání někde; a eliminace, tj. tendence pustit, zahodit, opustit to, co už dítě nechce nebo kde už nechce být. Zároveň upozorňuje na správné načasování nácviku vyměšování: „*Dítě se naučí udržovat čistotu teprve tehdy, když je schopné ovládat obě funkce svěračů, tj. retenci i eliminaci. Pokud se této dovednosti učí v době, kdy je již přiměřeně zralé, tak mu, stejně jako jiná svalová aktivita, přináší uspokojení. Značná sociální hodnota této dovednosti je však spojena s rizikem, že dítě bude nuceno k jejímu nácviku předčasně, event. nevhodnými praktikami. Nadměrná zátěž v oblasti nezralé a nedostatečně zafixované dovednosti se může stát zdrojem problémů. Obranné mechanismy, které si dítě v této souvislosti vytváří, mohou přetrvávat i v pozdějším věku. Rozvoj veškeré pohybové aktivity přispívá ke zpřesňování vlastního tělového schématu, protože dítě svůj pohyb nějak pociťuje a prožívá. Zejména v souvislosti s tím, jak jej začíná čím dál víc ovládat podle svého přání, se rozvíjí a diferencuje i představa o vlastním těle a jeho možnostech. V batolecím věku nabývá na významu především funkční složka, tj. vědomí vlastních pohybových dovedností.*“

Motorický vývoj, který umožňuje batoleti prozkoumávat svět, se podílí i na vývoji kognitivním, procesu sebeuvědomování a sebepojetí. (Helus 2004, s. 200)

1.1.2 Vývoj řeči

Vedle motoriky se rychle rozvíjí i řeč, jakožto zásadní vývojový úkol pro dítě v batolecím období. *„Jazyk lze chápat jako kognitivní a komunikační kód, který užívá určité znaky a symboly. Děti se učí jazyku, aby mohly formulovat a vyjádřit to, co mají na mysli, a rozumět tomu, co jim sdělují jiní lidé.“* (Vágnerová 2012, s. 137)

Šulová (2005, s. 104) hovoří o komplexu řečových dovedností, ke kterému při osvojování řeči dochází: *„Dítě se musí naučit slyšené imitovat, rozčlenit, dekodovat, porozumět, vhodně užít, prosadit se v komunikaci, upoutat na sebe pozornost.“*

Už během prvního roku života dítěte můžeme pozorovat, že se s námi dítě snaží komunikovat, a to pomocí gest, znaků, ukazováním na předměty nebo pomocí nejrůznějších citoslovců. Dokáže dát najevo své přání i nesouhlas, reaguje na své jméno a rozumí jednoduchým slovním pokynům. Porozumění naší řeči daleko předchází prvním slovům. Ta přicházejí kolem 1. roku, kdy dítě začíná používat jednoduchá krátká slova. Ve druhém roce života dítě díky rozvoji svých poznávacích procesů začíná rozumět symbolickému významu slov, což vede mimo jiné i k podstatnému rozvoji mluvené řeči, kdy se dětský slovník zhruba zdesetinásobí. *„Tato etapa je často provázena opakováním otázky dítěte: Co to je?“ A matka se stává na dlouhé období nepostradatelnou průvodkyní, která neúnavně pojmenovává.* (Šulová 2005, s. 59, 110)

Starší batolata už začínají tvořit jednoduché věty a pozorovat můžeme i jejich smysl pro základní gramatiku. Tříleté děti přestávají o sobě mluvit ve 3. osobě a začínají mluvit v 1. osobě, skládají souvětí, skloňují, časují, mluví plynuleji a také si se slovy rády hrají, experimentují a vytvářejí nejrůznější novotvary (např. přesmyčky mé dcery – uvanená paní utyčelka, kebludna, čaroděncije a pavoučina). Dětské neologismy jsou důkazem experimentálního a kreativního zacházení s jazykem. (Thorová 2015, s. 230) Výslovnost některých jejich hlásek není ještě správná, přesto jsou si v řeči stále jistější a uvědomují si, jak jejím prostřednictvím dokáží ovládat své okolí.

Na grafu růstu slovní zásoby batolete můžeme vidět, jaký zásadní pokrok v rozvoji řeči děti v batolecím věku udělají. Jednotlivé děti se sice mohou v začátcích řeči i ve zlomovém bodu strmého růstu slovní zásoby od sebe lišit, nicméně studii nejčastěji uváděné průměrné hodnoty jsou tyto:

Ve 12 měsících užívá dítě kolem 6 slov, v 18 měsících 20 až 30 slov, ve 2 letech 200 až 300 slov a ve 3 letech okolo 900 slov. (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 76)

Graf 1 - Růst slovní zásoby dítěte v prvních 3 letech

Základním předpokladem pro rozvoj jazykových schopností batolete je opakované vytváření podnětného prostředí, kde má dítě možnost komunikovat, učit se nápodobou a kde se mu dostává zpětné vazby přiměřené jeho chápání.

Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 137) „*Jazyk je základním nástrojem sociální adaptace. Dítě jej přijímá v konkrétní, hotové a konvencí dané podobě. K tomu potřebuje model, který by mohlo napodobovat a osvojit si tak stejný jazykový systém. Úroveň verbálních dovedností je velmi citlivým ukazatelem kvality rodinného prostředí. Rodiče, především matka, vedou dítě k pochopení a osvojování jazykových mechanismů. K jejich rozvoji přispívají i veškeré společné aktivity doprovázené verbálním komentářem.*“

Vývoj řeči též souvisí s rozvojem myšlení, které ovlivňuje rozvoj dalších schopností a dovedností batolete.

1.1.3 Kognitivní vývoj

„Kognitivním vývojem rozumíme od raného dětství se rozvíjející schopnost myslet: učit se, zapamatovávat si a zpracovávat informace, schopnost symbolicky a abstraktně uvažovat, zorganizovat si informace a věnovat náležitou pozornost zpracovávání informací.“ (Thorová 2015, s. 245)

Poznávání světa, snaha porozumět mu a naučit se v něm orientovat je každodenní potřebou a náplní života batolete. Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 124), přístup ke světu se díky rozvoji poznávacích procesů v průběhu batolecího období mění: *„V batolecím věku dochází k vývojové proměně v přístupu k poznávání, děti jsou samostatnější a aktivnější, ať už jde o experimentaci se skutečnými objekty nebo s jejich reprezentacemi na symbolické úrovni (na počátku především s představami). Pro staršího kojence spočívala jistota v uvědomění trvalosti objektů, tj. ve vědomí stálé existence světa, a měla ještě statický charakter. Ke konci batolecího věku začíná být jistota fixována na znalost pravidel fungování okolního světa. Je založena na postupném uvědomování řádu proměnlivosti okolního světa. Stává se dynamičtější, než byla dříve.“*

Kognitivní vývoj byl hlavní doménou švýcarského biologa a psychologa Jeana Piageta (1896 – 1980), který vytvořil koncept genetické epistemologie. Ta se zabývá vývojem lidského poznání. Studuje, jak lidé nabývají znalostí a jak toto poznání mění jejich myšlení, chování a postoje. Zkoumá, jak se poznání v jednotlivých fázích života člověka vyvíjí. Klíčovými mechanismy kognitivního vývoje, které popisují procesy učení a růstu myšlení, jsou dle Piageta **asimilace** a **akomodace**. Asimilací rozumíme proces přijímání a osvojování si nových poznatků a zkušeností, vytváření myšlenkových schémat a jejich integrace do těch již existujících. Vznikne-li nesoulad, mysl člověka se akomoduje, přizpůsobí se nově nabytým poznatkům a stávající myšlenkové schéma přetvoří, aktualizuje nebo vytvoří zcela nové.

Předpokladem pro to, aby se dítě posunulo ve svém vývoji na vyšší stupeň je stimulace z prostředí, jeho schopnost reakce na tyto stimuly, aktivní vyhledávání dalších podnětů z okolí a osvojování si nově nabytých zkušeností.

Dle Piagetovy vývojové teorie opouští batole v průběhu druhého roku stádium senzomotorické a posouvá se na vyšší úroveň symbolického, předpojmového myšlení do

stádia předoperačního. Senzomotorické stádium, trvající zhruba do dvou let dítěte, je spjaté s reflexivním jednáním, se smyslovým vnímáním a fyzickou aktivitou dítěte. K rozvoji myšlení a učení dochází na základě motorického vývoje dítěte, prohlubování schopnosti vnímání vjemů z vnitřního a vnějšího prostředí a praktického experimentování. Piaget hovoří o nabývání senzomotorické inteligence. „*S tím, jak senzomotorická inteligence postupně strukturuje svět dítěte do časoprostorového rámce a jak se ustavují trvalé předměty, objektivizuje a promítá se do prostoru také kauzalita. Subjekt už nepovažuje za příčinu dění jen svou vlastní činnost, ale ví, že příčinou může být kterýkoliv jiný předmět. Vztahy příčiny a následku mezi dvěma předměty či jejich akcemi předpokládají fyzikální a prostorovou souvislost.*“ (Piaget, Inhelderová 2014, s. 22)

Končící senzomotorické období je charakteristické především dosažením schopnosti dítěte představovat si něco a napodobovat, symbolickou hrou a rozvojem komunikačních schopností. „*Jakmile koncem druhého roku začíná dítě důsledně užívat soustavy slovních znaků, dostává se jeho myšlení a poznávání světa na kvalitativně novou, vyšší úroveň. Až dosud bylo jeho myšlení vázáno na činnosti prováděné bezprostředně s reálnými předměty. Nyní činnosti konané se skutečnými věcmi mohou přejít v činnosti konané jen v mysli (v představě), a tak překračují rámec blízkého prostoru a času. Přejít je složitější, není to pouze jednoduché pokračování předchozího vývoje, ale spíše celé jeho přestavění od samých základů. Jako by se veškerý vývoj od začátku ve spirále opakoval či rekonstruoval na vyšší úrovni.*“ (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 78)

Předoperační stádium, fáze symbolického a předpojmového myšlení, Piagetem nazvaná jako sémiotická funkce, trvá zhruba od 2 do 7 let, kdy dochází k dalšímu rozvoji nově nabytých schopností a dovedností batolete. „*Dítě si už dovede představit nějaký objekt nebo činnost a její výsledky, aniž by je muselo vidět nebo ji skutečně provádět. Nemusí řešit problém jen reálným zkoušením všech variant, které by mohly vést k žádoucímu efektu. Jednotlivá řešení, která je napadnou, se mohou objevovat na úrovni mentálních reprezentací, tj. ve vědomí. Řešení pomocí faktického zkoušení všech možných alternativ nahradila zralejší strategie jejich ověřování na symbolické úrovni, tj. v mysli. Dítě nemusí manipulovat s reálnými objekty, ale může si dovolit využít paměťových představ a později i slovních označení.*“ (Vágnerová 2012, s. 125) Thorová (2015, s. 376) v této souvislosti

hovoří o tzv. aha-zážitku, kdy dítě dokáže najít způsob řešení tím, že si ho místo využití pokusu a omylu nejprve v mysli představí.

V souvislosti s Piagetovou teorií vývoje myšlení mne velmi zaujaly jeho pokusy potvrzující jeho pozorování dětí z vývojového hlediska. Jedním z takových populárních experimentů je pokus tří hor, kdy jsou před dítě postaveny makety tří různých hor, dítě dostane obrázky, na kterých jsou tyto hory zobrazeny z různých úhlů pohledu, na určitá místa se postaví panáček a úkolem dítěte je vybrat takový obrázek, který odpovídá pohledu panáčka. Dítě ve vývojové fázi předoperačního myšlení, s nímž je spojené **egocentrické myšlení**, však předpokládá, že ostatní vidí stejně jako ono, nedokáže se ještě na hory podívat z pozice panáčka, vybere tedy takový obrázek, který zobrazuje jeho úhel pohledu. Egocentrická subjektivita, jak o ní hovoří Thorová (2015, s. 373), souvisí se schopností uvědomit si vlastní osobu. „Zrod „já“ představuje závažný krok k utváření vlastní identity, k chápání sebe samého jako původce činností, zdroje iniciativ, k objevení sebe samého v pozici subjektu jednání.“ (Helus 2004, s. 101)

1.1.4 Socioemocionální vývoj

Socioemocionální vývoj batolete je velmi důležitou součástí celkového vývoje osobnosti dítěte. Během batolecího věku si děti začínají uvědomovat sami sebe, své vlastní různorodé pocity a emoce, učí se je rozlišovat a vyjadřovat, snaží se rozpoznávat emoce druhých a tomu přizpůsobují své chování.

Vágnerová (2012, s. 147, 148) popisuje typické znaky emočního prožívání dětí batolecího věku, které mohou provázet různé projevy. Schopnost ovládat vlastní emoce není u batolat zatím rozvinutá, své aktuální potřeby si proto batolata mohou obhajovat i afektivně. Reakce na momentální frustraci je vyjádřena **hněvem a vztekem** a souvisí s touhou dítěte po sebezprosažení a růstem sebeuvědomování. „Sebezprosažení a negativní afektivní chování, které doprovází vytváření vlastní identity a vůle, je přirozenou součástí dětského vývoje. Dítě však vyrůstá ve společnosti, a proto se musí učit i přizpůsobovat.“ (Thorová 2015, s. 378) Helus (2004, s. 101) v této souvislosti upozorňuje na negativní vliv trestání dětí: „Vzdor je v tomto smyslu přirozeným jevem; je ale také jevem, který může okolí kvalifikovat jako něco obtížného, nedovoleného, co je

třeba už v zárodku potlačit. Mnohé dítě se tak dostává se svým počátečním úsilím o autonomii do střetů a konfliktů. Začíná být vychovááno. Důrazné, trestající potlačování projevů vzdoru bývá nepříznivým faktorem blokujícím nebo deformujícím rozvoj počáteční autonomie.“

S pochopením významu pravidel chování a rozvíjející se schopností sebehodnocení se u batolat objevují i **pocity studu, projevy lítosti**, smutku či napětí, jako reakce na nesplnění očekávání druhých. Naopak zažívají **pocit hrdoosti a pýchy**, když se jim něco podaří. S proměnou kognitivních funkcí spojených s rozvojem představ přichází u batolat i pocit nejistoty a **strachu** z neznámého či separační úzkost při opuštění matkou či jinou pečující osobou. Vlivem egocentrického myšlení cítí batolata zodpovědnost za pocity svých blízkých, ale také **žárli**, především na své sourozence. Batolata se stále více socializují, mají **radost z kontaktu** s lidmi a mohou projevat i **soucit**. (Vágnerová 2012, s. 147, 148)

Hlavní vliv na optimální emoční vývoj batolete má rodina, kde se dítě může cítit bezpečně a jsou mimo jiné uspokojeny jeho potřeby jistoty a stability. Ač může být pro rodiče toto období, kdy batole prochází fázemi vzdoru a negativismu, velmi náročné, rodina, kde jsou přijímány jeho emoce, kde funguje vzájemná komunikace a dítě cítí podporu, mu pomáhá budovat sebedůvěru a lépe zvládat jeho nepříjemné emoční prožitky. Pokud atmosféra rodiny toto nenabízí, mohou se následky projevit např. v podobě úzkostí, útlumu potřeby autonomizace a zvýraznění vazebného chování.

Vazebné chování znamená dle Bowlbyho jedinečné citové pouto vznikající mezi dítětem a matkou, které se, jak je výzkumy prokázáno, vytváří již v prvních měsících života dítěte, přičemž již takto malé dítě je při vyhledávání interakce s matkou velmi aktivní (Bowlby 2010, s. 181, 182). Dále uvádí, že: *„v průběhu druhého a po většinu třetího roku se vazebné chování neobjevuje ani s menší intenzitou, ani s menší frekvencí, než jak tomu bylo v roce prvním. Nicméně rozšíření percepčního rozpětí dítěte a zlepšení schopnosti porozumět jevům v okolním světě vedou ke změnám v okolnostech, které vazebné chování vyvolávají.“*

Thorová (2015, s. 148) vidí vazbu v pojetí širším a vztahuje ji k dalším pečujícím osobám: *„Výlučnou citovou vazbu mezi 6 a 30 měsíci věku si dítě formuje k citlivým a vnímavým pečujícím osobám, s nimiž je pravidelně v kontaktu. Vyhledává jejich blízkost, pokud se*

cítí nejisté nebo má strach. Blízké osoby také využívá jako bezpečnou základnu při zkoumání okolí“

Za spoluautorku teorie vazby je považována také Mary Ainsworthová, která tuto teorii dále rozpracovala. Na základě svého dlouhodobého výzkumu s dětmi od 9 do 20 měsíců, jejichž reakce pozorovala v situaci, kdy si nejprve hrály s matkou, ta se poté vzdálila a pak se zase vrátila, definovala 3 základní typy emočního připoutání: úzkostně vyhýbavý typ nejistého připoutání, bezpečně připoutaný typ a úzkostně vzdorující, rezistentní typ nejistého připoutání. Čtvrtý typ ještě definovala Mary Main jako typ nejistý – dezorganizovaný, dezorientovaný, atypický. Bezpečně připoutané děti mají lepší prognózu jejich dalšího psychosociálního vývoje než děti s nejistým typem připoutání. (Thorová 2015, s. 171–173)

1.1.5 Socializace

Vágnerová (2012, s. 150) hovoří o vlivu emočního vývoje také na proces socializace: *„Osamostatňování a navazování nových vztahů je podmíněno rozvojem různých kompetencí, které dítěti umožňují zvládnout komunikaci, osvojit si základní normy chování a diferencovat různé sociální role, včetně svých vlastních. Připravenost k dalšímu socializačnímu rozvoji není podmíněna jenom zkušeností a dosažením potřebné úrovně poznávacích procesů a řeči, ale i citovou zralostí a vyrovnaností. Nejpodstatnější část socializačního rozvoje probíhá v batolecím věku v rámci rodiny.“*

Socializační rozvoj u batolete se týká růstu jeho schopnosti navazování vztahů s dospělými i s jeho vrstevníky. S rostoucím vědomím vlastní identity a se stále větším porozuměním pocitům svým i ostatních a s rozvíjející se schopností verbální komunikace si batole osvojuje sociální dovednosti a rozšiřuje svou sociální síť.

Batole však primárně potřebuje mít nasycenou potřebu jistoty a stability vztahu s matkou, aby se pak postupně dokázalo odpoutávat a otevřít se dalším vztahům. Jak uvádí Vágnerová (2012, s. 152): *„Nezbytným předpokladem ochoty pronikat do sociálního světa a s tím souvisejícího socializačního rozvoje je postupné odpoutávání z těsné vázanosti na matku.“*

Vágnerová (2012, s. 166) také mluví o určité rovnováze: „*Důležitým zdrojem vývojové dynamiky je rovnováha mezi potřebou emancipace, osamostatňování a potřebou stability, jistoty a bezpečí, v krajním případě až stereotypu. Dítě se může osamostatnit jen tehdy, když je natolik zralé, aby mělo všechny či alespoň většinu potřebných kompetencí. Jestliže je z nějakého důvodu nemá, potřeba emancipace se nevytváří a převládne tendence k udržení jistoty, to znamená i větší závislosti. Za takových okolností dá přednost zachování současného stavu. K útlumu emancipačního vývoje může vést i negativní zkušenost. Pasivita a závislost jako preferovaný způsob reagování se může za určitých okolností stát trvalejším rysem dětské osobnosti. Značný význam zde mají postoje a chování rodičů.*“

Nástrojem procesu socializace je sociální **učení**, které v batolecím věku probíhá zejména formou **nápodoby**. Nápodobou rozumíme chování, které batole vypožadovalo a přejímá od někoho jiného. Mladší batole tak činí proto, že ho dané chování zaujalo. Starší batole už napodobuje s cílem dosáhnout výsledku.

„*Napodobování je velmi důležitým procesem učení, který napomáhá rozvoji sociálních dovedností a patrně se podílí i na schopnosti empatie. Ještě než se pořádně rozvinou řečové schopnosti, děti se učí pozorováním a napodobováním činností dospělých a ostatních dětí. Rozvíjí své dovednosti na základě sociální interakce a zpětné vazby, kterou jim druhá osoba poskytuje.*“ (Thorová 2015, s. 367)

Mertin (2021, s. 153) také zmiňuje důležitost společné práce s rodiči: „*Součástí rozvoje sociálních dovedností je i podpora kooperace, kterou nejlépe rozvíjíme v běžných činnostech. Dítě se mnohé naučí v chráněném prostředí s rodiči, proto je tak důležité, aby mu dovolili pracovat s nimi, pomáhat jim. Jednak se od nich učí samotné dovednosti a současně vidí, jak může docházet k dělbě práce, učí se tomu, že spojené síly přinášejí větší efekt než síla jednotlivce.*“

Otázka socializace se promítá i do institucionalizované péče o děti v batolecím věku. Thorová (2015, s. 199) nastiňuje dvojí perspektivu, kterou se v ČR na docházku do jeslí nahlíží: „*Děti v jeslích rozvíjí sociální, intelektové a adaptivní dovednosti, učí se fungovat v kolektivu vrstevníků a být samostatné.*“ Rodiny díky této sociální službě mají šanci skloubit svůj rodinný a pracovní život a zlepšit tak svou finanční situaci. Převažující je však v ČR náhled negativní, který vychází z potřeby citové vazby mezi dítětem a matkou.

Tato vazba může být docházkou do jeslí, čili separací od matky, narušena. Výzkumy se ve svých závěrech různí, nelze tedy s jistotou označit kolektivní zařízení pro děti do 3 let za škodlivá. Důležitým faktorem je z mého pohledu kvalita zařízení poskytující službu péče o dítě, odborně vzdělaný pečující personál, prostor pro individuální přístup k dítěti, doba, kterou dítě v zařízení tráví, možnost adaptace a samozřejmě individualita dítěte.

1.1.6 Hra

Specifická je pro batolecí období i hra. Je nástrojem pro všestranný rozvoj batolete, pomáhá mu zkoumat a poznávat svět kolem něj i sebe sama, učit se, nabývat nové zkušenosti, zdokonalovat své schopnosti a dovednosti, umožňuje mu vyjádřit své emoce a budovat sociální vztahy.

„Hra je velice rozmanitá a mnohotvárná činnost provázející člověka po celý jeho život. Je odrazem kultury jednotlivých národů a rovněž je využívána jako výchovný a vzdělávací prostředek. Významné myšlenky a názory na hru nacházíme v dílech J. A. Komenského, který začlenil hru do své pedagogické soustavy a objasnil její mnohostranné možnosti uplatňované při výchově dětí. U nejmenších dětí pokládal hru za stejně důležitou pro jejich zdravý vývoj, jako výživu a spánek. Komenský ve hře spatřoval přirozený projev dětské činorodosti, přinášející dítěti radost a potěšení.“ (Hendrychová 2013, s. 51)

Hra provází dítě celým batolecím obdobím. Je jeho přirozeným projevem a odráží jeho vnitřní nastavení a potřeby. Hra je nedílnou součástí komplexního vývoje batolat. Umožňuje dětem učit se, napodobovat, experimentovat, tvořit i socializovat se. Prostřednictvím hry rozvíjí batole své motorické, kognitivní, jazykové, emocionální i sociální dovednosti.

Způsob, jak si děti hrají, se v čase vyvíjí. Na počátku batolecího období můžeme ještě pozorovat **hry senzomotorické**, kdy převládá manipulace dítěte s hračkami či jinými předměty a jejich zkoumání prostřednictvím všech smyslů a rozvíjejících se motorických dovedností. Kolem druhého roku začínají děti ve hře předstírat reálné činnosti z jejich každodenního života, učí se napodobou, což promítají i do svých herních aktivit. Piaget, Inhelderová (2014, s. 51) hovoří o **hře symbolické**. Symbolická hra znamená dle Piageta vrchol dětské hry. Pozitivně ovlivňuje kognitivní vývoj dítěte a pomáhá mu posilovat

jeho schopnosti učení, zpracování informací, vyjadřování myšlenek a fantazie. Umožňuje mu i získávání důležitých sociálních dovedností a ovlivňuje schopnost učit se a používat jazyk. „*Dítě je nuceno se bez přestání přizpůsobovat jednak sociálnímu světu starších osob, jejichž zájmy a pravidla jsou mu cizí, jednak fyzikálnímu světu, který ještě dobře nechápe. Není s to uspokojovat své citové i intelektuální potřeby, když se vyrovnává s tímto prostředím, jemuž se dospělý člověk celkem dobře přizpůsobuje. Čím je dítě mladší, tím méně dokonalá je jeho adaptace. Pro jeho citovou a intelektuální rovnováhu je tedy nezbytné aby mohlo vykonávat činnosti, které by nebyly motivovány adaptací ke skutečnosti, ale naopak asimilací skutečnosti k sobě samému, bez nátlaku a sankcí. A právě hra přeměňuje skutečnost tím, že ji víceméně zcela asimiluje potřebám „já“.* Naproti tomu *nápodoba (pokud je sama sobě cílem) je víceméně čistou akomodací vnějším předlohám. Inteligence je potom rovnováhou mezi asimilací a akomodací.*“ (Piaget, Inhelderová 2014, s. 51, 52)

Zajímavý je také vývoj způsobu hraní batolat, co se týká vzájemné spolupráce a komunikace s ostatními. Mladší batolata si ještě hrají spíše vedle sebe než spolu, mluvíme tedy o **hře paralelní** (Vágnerová 2012, s. 151). Vzájemně se však pozorují, učí se jeden od druhého a napodobují se. Starší batolata už si díky stále se zdokonalující schopnosti vzájemné komunikace dokáží hrát i společně. Thorová (2015, s. 374) mluví o **hře asociativní**, „*kdy si dvě nebo více dětí hrají se stejnou hračkou, sledují stejný cíl, komunikují spolu, napodobují se, ale ještě nedokážou na dosažení cíle záměrně spolupracovat.*“

Význam hry je v batolecím období zásadní, děti by proto měly být v tomto směru ze strany rodičů či jiných pečujících osob podporovány a povzbuzovány, ať už vytvořením bezpečného a podnětného prostředí, vytvářením příležitostí setkávání se s vrstevníky či např. návštěvami různých center s nabídkou zájmových aktivit a rozvíjejících programů pro batolata.

Zmínila bych zde i hru ve světě digitálním. V současné době existuje mnoho aplikací a her, které jsou určeny už dětem v batolecím věku. Jde i o hry vzdělávací, které pomáhají dítěti rozvíjet koordinaci oko-ruka, jemnou motoriku, kreativitu, postřeh i logické myšlení. Technologie k našemu životu bezesporu patří, nicméně nejen v rukou batolete sebou přináší i rizika. Helus (2004, s. 64) to vystihl takto: „*Média, zejména svou nabídkou*

nejrůznějších zábav mohou navozovat (především v dětech a mládeži) závislosti způsobující, že to, co zprostředkovávají, oslabuje vnímavost pro to, co lze nazvat životem z první ruky.“ S tím se ztotožňuji i já.

1.1.7 Základní potřeby dítěte v batolecím věku

Předpokladem pro zdravý vývoj osobnosti dítěte je nejen naplnění jeho základních biologických potřeb, ale i potřeb psychických a sociálních. V batolecím věku jsou to zejména potřeby bezpečného a podnětného prostředí, sociální interakce a emocionální podpory. Poskytování láskyplného a podpůrného prostředí pomůže zajistit, že se batole cítí bezpečně, prosperuje a rozvíjí se. Naopak neuspokojování těchto základních potřeb může vývoj osobnosti dítěte poznamenat. „*Ne, že by to byla zrovna nějaká velká tragédie, kdyby některá z oněch potřeb dokonale splněna nebyla,*“ říká Matějček (2016, s. 28), „*ale přece jen je to pro dítě určitá nevýhoda a dál v životě to pak stojí mnohdy dost práce, aby se následky takového nedostatku (říká se tomu psychická deprivace) odstranily a vyrovnaly. Zajistě je lépe těžkostem předcházet než je napravovat.*“

Mertin (2021, s. 31) zmiňuje též společné naladění rodiče a dítěte: „*Rodiče by měli citlivě vnímat osobní dispozice, vývojovou úroveň i aktuální stav dítěte a reagovat na ně. Problém nastává, když rodiče a dítě nejsou alespoň částečně naladěni na stejnou strunu nebo když rodiče nesprávně vyhodnocují signály přicházející od dítěte. To pak může odmítnat konkrétní rodičovskou nabídku jen proto, že je vývojově nebo vzhledem ke svému aktuálnímu vyladění někde jinde.*“

Pro mě osobně byla tato souhra a napojení s mým dítětem fascinující. Měla jsem hned od narození mého prvního dítěte pocit, že mu rozumím, a většinou jsem přesně věděla, co potřebuje. Matějček (2015, s. 12) hovoří o jakési dokonalé choreografii: „*Mateřské chování vůči malému dítěti má celou řadu prvků, které nejsou naučeny, nemohou být produkovány uváženě, jsou spontánní, a tedy víceméně nezávislé na našem rozhodování. Navíc se ukázalo, že toto mateřské chování je takřka dokonale přiměřeno chování dítěte, že reakce jednoho vyvolává patřičnou odezvu druhého, takže to připomíná jakousi dokonalou choreografii.*“, přičemž dodává, že takto disponovaní jsou i muži a dokonce

i starší děti. Ne každý rodič je však na dítě vnitřně připravený a vybavený rodičovskými instinkty a k takovéto synchronizaci potom nedochází.

Langmeier s Matějčkem (2015, s. 37) na základě svých nálezů u dětí z dětských domovů vypracovali model pěti základních psychologických potřeb dětí nezbytných pro jejich zdárný vývoj v psychicky zdravou a zdatnou bytost:

1. potřeba přiměřené stimulace, určitého množství, kvality a proměnlivosti podnětů z vnějšího světa
2. potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech
3. potřeba prvotních citových a sociálních vztahů
4. potřeba pozitivní identity, společenského uplatnění a společenské hodnoty
5. potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy

Potřeba přiměřené stimulace, určitého množství, kvality a proměnlivosti podnětů z vnějšího světa vychází z lidské přirozenosti a provází nás celým životem. U batolat hraje zásadní roli v jejich všestranném rozvoji a procesu učení.

„Centrální nervový systém čili mozek dítěte musí být patřičně podněcován, aby se naladil na optimální výkonnost. Podněty by měly přicházet v náležitém množství a v náležité kvalitě.“ (Matějček 2004, s. 28)

Hendrychová (2013, s. 13) zároveň poukazuje na sledování zájmů dítěte: *„Je velmi důležité zajistit dítěti dostatečné množství proměnlivých, přiměřených a kvalitních podnětů, zásobovat jej nejrůznějšími náměty k činnosti a přemýšlení a citlivě sledovat zájmy dítěte a podněty vycházející z jeho vlastní aktivity“*

Sama jsem, co se týká potřeby proměnlivosti podnětů, mohla na svých dětech pozorovat, jak je např. po nějakém čase přestala zajímat určitá hračka, kterou už měly prozkoumanou a dále už neměly potřebu se k ní vracet.

Jako důležité zároveň vnímám spojení přiměřená stimulace. Pro člověka to znamená, jak píše Matějček (2015, s. 37), *„že se nebude nudit, ani že nebude soustavně podněty přetěžován.“*

Mertin (2021, s. 35) hovoří o dostatečně podnětném prostředí pro dítě už od narození: *„Mělo by dostávat podněty sluchové – ideální je lidský hlas a je úplně jedno, že dítě ještě nerozumí, co mu povídáme nebo zpíváme; dále podněty zrakové, hmatové-dotykové, kinestetické, patrně i čichové, zcela určitě i sociální. Podceňovat bychom tedy neměli ani nošení – dítě je zvyklé na tlukot matčina srdce a další pohyby. Nemusíme se bát, že bychom je snad zahltili množstvím podnětů. Pokud se nám podaří, abychom citlivě vnímali jeho vyladění, tak nám samo dá najevo, že už má dost našeho zájmu – stačí sledovat jeho oči.“*

Toto se mi také potvrdilo. Často jsem své děti ještě jako kojence nosívala při sobě v šátku, což se mi velmi osvědčilo. Děti byly v mém těsném kontaktu, měly rozhled po okolí, pozorovaly, co se kolem nich děje nebo co zrovna dělám, a když už byly unavené, položily hlavu na mou hrud' a v klidu odpočívaly.

Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech znamená, jak uvádí Hendrychová (2013, s. 16), potřebu smysluplné, pochopitelné a diferencované struktury podnětů, které by měly vyplynout z každodenních rutin odehrávajících se v bezpečném prostředí.

Matějček (2015, s. 37) hovoří o potřebě smysluplného světa: *„Naplnění této potřeby umožňuje, aby se z podnětů, které k nám prostřednictvím všech našich smyslů přicházejí, staly zkušenosti, poznatky a pracovní strategie. Kdybychom totiž všechno dění ve svém okolí vnímali jen jako náhodné, vznikl by z toho chaos a ničemu bychom se nemohli naučit. Jde tedy o základní potřebu umožňující učení.“*

Potřeba prvotních citových a sociálních vztahů je jednou z nejdůležitějších základních potřeb dítěte. *„Náležité uspokojení této potřeby přináší dítěti pocit životní jistoty a je podmínkou pro žádoucí vnitřní uspořádání jeho osobnosti.“* (Matějček 2015, s. 37)

Hendrychová (2013, s. 17) hovoří o potřebě pevného vztahu s matkou: *„K jejímu uspokojení slouží především spolehlivý a trvalý vztah dítěte s matkou. Potřeba specifického sociálního objektu, ke kterému se dítě váže specifickým, stabilním poutem, je tedy jednou z jeho hlavních potřeb.“*

Naplnění této základní potřeby prvotních citových a sociálních vztahů posiluje celkový pocit jistoty a bezpečí dítěte a je zároveň základním stavebním kamenem pro utváření jeho kvalitních budoucích vztahů k ostatním lidem. Naopak strádání z nedostatečné či

nejisté vazby s matkou vede k citové deprivaci a narušení osobnostního vývoje dítěte. (Vágnerová 2012, s. 116)

Potřeba pozitivní identity, společenského uplatnění a společenské hodnoty velmi úzce s předchozí potřebou prvotních citových a sociálních vztahů souvisí. Chování matky k dítěti představuje základ pro jeho sebehodnocení.

Vágnerová (2012, s. 117) poukazuje na to, že: *„Jestliže matka v této roli selhává, dítě nemůže získat potřebnou zkušenost potvrzující jeho hodnotu nebo alespoň přijatelnost. Logickým důsledkem bývá nejistota sebehodnocení, takové děti mívají i v pozdějším věku nízkou sebedůvěru, pochybují o sobě, cítí se méně hodnotné a nevýznamné, rozvíjejí se u nich různé, často sociálně rušivé obranné reakce.“*

Aby sebevědomí a sebedůvěra dítěte mohla růst, musí dítě cítit, že je přijímané, že je pro své nejbližší důležité, že k nim patří a může se na ně kdykoliv spolehnout. (Hendrychová 2013, s. 19)

Potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy je v živočišné říši typická pouze pro člověka, který si je vědom své smrtelnosti. Představa otevřené budoucnosti, naděje a životní perspektivy poskytuje dítěti motivaci k aktivitě, prostor pro dosahování jeho cílů a postupné osamostatňování. (Hendrychová 2013, s. 20). Naopak *„ztráta životní perspektivy (naděje) uzavírá budoucnost a vede k zoufalství.“* (Thorová 2015, s. 159)

1.2 Péče a vzdělávání dětí v batolecím věku v České republice a v Evropě

Vzdělávání dětí v batolecím věku v České republice probíhá především formou informálního učení a vzdělávání, které se uskutečňuje v rodinách v podobě tzv. mezigeneračního učení. Formální vzdělávání již probíhá organizovaně a cíleně ve vzdělávacích institucích. (Průcha 2016, s. 46)

Legislativně je péče a vzdělávání dětí raného věku roztržena mezi tři resorty, a to Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo průmyslu a obchodu, což se domnívám, že může být jedním z důvodů,

proč v České republice v současné době chybí jednotné pojetí péče a vzdělávání dětí batolecího věku i navazujícího věku předškolního, jako je tomu v jiných evropských zemích.

Institucionální péče a vzdělávání dětí v batolecím věku v České republice úzce souvisí s nastavením rodinné politiky státu v této oblasti. V porovnání s ostatními evropskými státy patří Česká republika mezi země s nejdelší rodičovskou dovolenou, kterou je možno čerpat až do 4 let věku dítěte. Po skončení rodičovské dovolené matky nebo otce, kterou je zaměstnavatel povinen svému zaměstnanci dle Zákoníku práce poskytnout do 3 let věku dítěte, vstupuje zpravidla dítě do předškolního vzdělávání, které poskytuje **mateřská škola**. Ta sice může přijmout dítě již od 2 let, avšak dle zákona č. 561/2004 Sb. nemá dítě mladší 3 let na přijetí do mateřské školy právní nárok a přednostně jsou přijímány děti tříleté. (Zákon 561/2004, § 34, odst. 1)

Pro rodiče dětí v batolecím věku je tedy tato instituce hlavně ve velkých městech často nedostupná, neboť mívají mateřské školy z důvodu svých kapacit problém i s přijetím všech tříletých dětí.

Mateřská škola je z hlediska obsahové náplně předškolního vzdělávání vázána Rámcovým vzdělávacím plánem předškolního vzdělávání, který v kapitole o vzdělávání dětí od 2 do 3 let říká:

„Rámcové cíle a záměry vzdělávání, obsažené v RVP PV, jsou vhodné i pro vzdělávání dětí od dvou do tří let. Je však nezbytné uvědomovat si specifika, související s dosahovanou úrovní ve všech oblastech vývoje dítěte. Dítě ve věku od dvou do tří let má některé potřeby jiné nebo intenzivnější než děti starší. Potřebuje stálý pravidelný denní režim, dostatek emoční podpory, zajištění pocitu bezpečí, přiměřeně podnětné prostředí a činnosti, více individuální péče, srozumitelná pravidla.“ (MŠMT 2021, s. 38)

V mateřských školách muselo tedy v souvislosti s umožněním vzdělávání dětí již od 2 let dojít ke změnám materiálním, personálním, vzdělávacím i bezpečnostním.

Dalším zařízením poskytujícím službu péče o děti v batolecím věku jsou **dětské skupiny**, které upravuje Zákon č. 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Dětské skupiny jsou zaměřeny na péči a výchovu dětí již od 6 měsíců do zahájení školní docházky. Mezi rodiči dětí mladších 3 let jsou velmi vyhledávanou službou, která jim umožňuje sladění rodinného a pracovního života. Jejich vznik a provoz je podporován

z dotačních programů Ministerstva práce a sociálních věcí i ze státního rozpočtu. Provozovatel dětské skupiny se zavazuje dodržovat zákonem dané standardy péče a pro péči o děti zajistit pouze odborně způsobilé osoby se zdravotním, sociálním či pedagogickým vzděláním nebo profesní kvalifikací chůvy. (MPSV 2023)

Na základě živnostenského oprávnění v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu poskytují službu v rámci vázané živnosti Péče o dítě do 3 let věku v denním režimu další soukromé subjekty pod různými názvy, jako např. jesle, miniškolka, předškolička. Jejich nevýhodou je především finanční náročnost, kdy rodiče platí veškeré náklady a kvalita péče není dána zákonem. Pečující osoba však musí být dle Zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání odborně způsobilá, tzn. mít zdravotní, sociální či pedagogické vzdělání nebo mít profesní kvalifikaci chůvy. (Zákon č. 455/1991, příloha č. 2, živnosti vázané)

Grůzová a Syslová (2015, s. 27) rovněž vyzdvihují individuální přístup v malém počtu dětí: *„Rodiče nejmenších dětí, již jsou ochotni zaplatit vyšší ceny za péči o vlastní děti v soukromém sektoru na rozdíl od státního, většinou preferují služby, které jsou značně individualizované a nikoliv kolektivní,“*

Příležitostné krátkodobé hlídání dětí do 3 let věku lze také poskytovat na základě živnostenského oprávnění pro Poskytování služeb pro rodinu a domácnost. K jeho získání však není třeba prokazovat odbornou způsobilost pečující osoby. (Syslová, aj. 2014, s. 24)

Zavedený systém formálního vzdělávání a péče v raném dětství pro děti ve věku před zahájením primárního vzdělávání mají všechny evropské země, přičemž se z hlediska organizace služeb v této oblasti rozlišují dva hlavní systémy. Integrovaný systém poskytuje služby všem dětem obvykle od 6 měsíců do zahájení primárního vzdělávání. Převládá ve většině severovýchodních a baltských zemích, v Chorvatsku a ve Slovinsku. (Syslová, aj. 2014, s. 20) V rámci v Evropě rozšířenějšího diferencovaného systému se organizace služeb dělí podle věku dětí, zpravidla pro děti do 3 let a pro děti ve věku 3–6 let, přičemž stejně jako v České republice může poskytování služeb pro tyto dvě věkové kategorie spadat do gescie různých ministerstev. Tento systém najdeme např. v Belgii nebo v Bulharsku. (Grůzová, Syslová 2015, s. 21)

Zaujala mě data týkající se využití služeb péče a vzdělávání pro děti do 3 let, která ukazují, že méně jak 10 % dětí využívá těchto služeb v České republice, v Polsku, Německu a Maďarsku, 20–30 % dětí ve Francii, Portugalsku, Spojeném království a Nizozemí a více než třetina dětí v Belgii, Finsku a Slovinsku. Ve skandinávských zemích Švédsku a Norsku využívá těchto služeb více než 60 % dětí, v Dánsku dokonce přes 80 % dětí. (Syslová, aj. 2014, s. 21, 47)

Grůzová a Syslová (2015, s. 24) k tomu dodávají: „*Je to určitě dáno kvalitou vzdělávání postaveného na rámcovém vzdělávacím programu a také sladěním práce a rodiny – zaměstnavatelé i instituce předškolního vzdělávání vycházejí rodičům velmi vstřícně.*“ V těchto zemích a také například v Německu a Estonsku je zaručen právní nárok na vzdělávání a péči v raném dětství každému dítěti již od 1 roku. (Průcha 2016, s. 155)

Data týkající se využití služeb péče a vzdělávání pro děti do 3 let pocházejí z roku 2009, aktuální data srovnání využití těchto služeb se mi nepodařilo dohledat, je tedy možné, že od té doby došlo k určitým změnám.

Syslová, Borkovcová a Průcha (2014, s. 20) uvádějí: „*Péče o děti ve věku do 3 let je v zemích EU velmi rozmanitá. Některé země, například Česká republika, Irsko a Polsko, nemají k dispozici téměř žádné veřejně financované služby pro děti mladší tří let. Tyto země patří k zemím s extrémně nízkým využíváním těchto služeb.*“

V České republice jsou však v současné době z veřejných financí podporovány dětské skupiny pečující i o děti do 3 let. Je tedy v tomto přístupu k rodinné politice zaznamenán určitý vývoj a trend směřující k větší podpoře rodin v poskytování péče o děti do 3 let.

To vnímá i Průcha (2014, s. 51): „*Posílení role matky v období raného věku dítěte vedlo po roce 1989 k výraznému poklesu počtu jeslí. Tímto vývojem, kdy byl na rozvoj systému služeb péče o děti kladen menší důraz, se Česká republika odlišovala od jiných evropských zemí. V poslední době jsou však zřejmé snahy tento vývoj alespoň částečně zvrátit.*“

V názorech na vhodnost využívání péče a vzdělávání dětí do 3 let se však řada odborníků liší. Zatímco např. Matějček (2005, s. 134) hovoří o jeslích, které byly v minulosti zařízeními pečujícími o děti do 3 let, jako o „*zařízeních především ku prospěchu dospělých, nikoliv dětí, a že z vývojového hlediska jsou předčasná,*“ Hašková, Saxonberg a Mudrák

(2012, s. 31) argumentují mezinárodními studiemi, které to vyvracejí: „*mnoho studií soustředících se na děti, které začaly navštěvovat zařízení denní péče ve věku mladším než jeden rok, vykazuje pozitivní výsledky. Studie dětí z vysokorizikových rodin ukazují, že dokonce i v zemích s nízkou kvalitou péče je pro děti nejlepší, pokud navštěvují v raném věku zařízení denní péče, takže přidaná podpora center denní péče může vyrovnávat negativní vlivy domácího prostředí.*“

Matějček, ale i další čeští psychologové, vycházejí mimo jiné i z teorie vazby J. Bowlbyho a M. Ainsworthové, kdy dítě potřebuje nejprve navázat pevné citové pouto k pečující osobě, nejčastěji matce, aby se poté zdárně vyvinula jeho schopnost emancipace, nikoliv aby došlo k jeho psychické deprivaci způsobené separací od matky. Hašková, Saxonberg a Mudrák (2012, s. 57) poukazují na současné výzkumy, které dokazují, že: „*děti navštěvující dostatečně kvalitní jesle ve studiích obvykle nevykazovaly žádné problémy, ale naopak se často projevovaly lépe než děti, kterým zkušenost s jeslemi chyběla.*“

Langmeier a Matějček (2011, s. 126) později připustili, že: „*Zatímco pobyt dítěte do 3 let věku v ústavu s trvalou péčí charakterizujeme jako nebezpečný, můžeme jeho situaci v jeslích označit nejvýš jako náročnou. Kritika, která se proti jeslím v poslední době ozývala a která byla často jen prodloužením kritiky trvalých ústavů, byla zřejmě neoprávněná. U dítěte v jeslích zůstává citové pouto k matce a k domovu zachováno – je však podrobováno určité zátěži, popřípadě je doplňováno jiným střídajícím se vztahem.*“

Poptávka rodičů po institucionální péči a vzdělávání dětí do 3 let v České republice vzrůstá, a to zejména z důvodu potřeby návratu rodičů na pracovní trh.

Šulová (2005, s. 167) se domnívá, že: „*v budoucnu budou jesle opět využívány masivněji vzhledem k vysoké zaměstnanosti žen, finanční situaci mladých rodin, snaze žen profesně se realizovat a též vzhledem k vysoké kvalitě jeslí v ČR.*“

Langmeier a Matějček (2011, s. 341) k zařízením pro péči o děti do 3 let dodávají: „*Celkem lze dosavadní zkušenosti shrnout v tom smyslu, že pro pracující matku se dnes stávají ve většině zemí zařízením nezbytným a že při dodržování správných*

psychologických, pedagogických a zdravotních zásad zajišťují dítěti normální duševní vývoj.“ S tím se ztotožňuji i já.

Má osobní zkušenost s první dcerou byla taková, že sama ve 2 letech vyslovila přání, že by chtěla chodit do školky. Pravidelně jsme spolu už od jejího prvního roku navštěvovaly mateřské centrum a zájmové kroužky, sociální zkušenost tedy měla, nikoli však se situací odloučení ode mne. Její nástup do školky ve 2,5 letech provázela pláč, nezájem o aktivity ve školce a nevěle dalšího docházení. Musím přiznat, že problém s odloučením od dcery jsem měla i já, o čemž píše Matějček (2011, s. 121): „*Mnohé děti se obtížně přizpůsobují prostředí denních zařízení ani ne tak pro vlastní nejistotu, jako spíše pro nejistotu matek, které se nemohou s nimi rozloučit.*“ Docházku dcery do mateřské školy jsme nakonec ukončily. Znovu nakonec do mateřské školy nastoupila až spolu se svým mladším bratrem v jejích 5 letech. Má nejmladší dcera nastoupila do mateřské školky už ve 2 letech do nově otevřené třídy pro dvouleté děti. Prošly jsme adaptačním režimem, kdy jsme mohly být zpočátku ve školce spolu, poté zůstávala sama jen na 2 hodiny, pak do oběda. Měla možnost postupného zvykání si na čas beze mne, a to vnímám jako velmi důležitý faktor její zdárné adaptace. Zároveň jsem měla možnost v prvních dnech, kdy jsem s dcerou mohla být ve školce přítomna, sledovat i ostatní dvouleté děti, jak novou situaci přijímají, a musím říct, že to bylo pro všechny zúčastněné velmi náročné. Většina dětí, kterým jejich rodiče neumožnily postupnou adaptaci, celé hodiny proplakala a vyčerpáním usínala učitelkám v náručí. Bylo těžké je zaujmout jakoukoliv aktivitou, potřebovaly jen kontakt, utěšení, ujištění, že pro ně maminka brzy přijde. Tyto prvotní nesnáze ale po zhruba 2 týdnech ustoupily, což přisuzuji velmi vstřícnému až mateřskému přístupu všech učitelek a asistentek, které v této nově otevřené třídě pro dvouleté děti pomáhaly, připravenosti podnětného prostředí a jak už jsem zmínila, možnosti postupné adaptace, kterou však ne všichni rodiče využili. Zároveň nutno dodat, že je každé dítě jedinečné a jako velmi důležité tedy vnímám poskytnout v zařízení péče o děti do 3 let prostor, čas a ochotu pro individuální přístup ke každému dítěti.

1.3 Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci

V této kapitole popisuji, co mě přivedlo k tomu a jak jsem posléze vytvořila přehled zájmových kroužků, aktivit a programů pro batolata v Liberci, který sloužil jako vstupní data mého výzkumného šetření.

Hájek, Hofbauer a Pávková (2008, s. 31) mluví o tom, že: *„časnější vstup do příležitostných i pravidelných zájmových aktivit již v předškolním věku je důsledkem akcelerace vývoje současných dětí.“*

Já se domnívám, že jde právě i o ty možnosti, které se v dnešní době dětem nejen předškolního, ale i kojeneckého a batolecího věku nabízejí, a o poptávku, která se rozšiřuje. Už u dítěte v předškolním věku mohou rodiče pozorovat určité nadání svého dítěte např. pro hudbu, když slyší, jak intonuje při zpívání, jak cítí rytmus apod., což je motivuje k tomu podpořit své dítě v rozvíjení svého nadání a přihlásí ho do hudebního kroužku, protože zkrátka taková možnost existuje.

Mě k vyhledávání vhodných aktivit pro mé dítě vedlo zprvu to, že jsem chtěla co nejlépe naplnit náš společný čas a zároveň ho podpořit v jeho všestranném vývoji. Následně jsem jako velký přínos pro svůj osobní rozvoj vnímala i vzájemné sdílení a podporu ostatních maminek a lektorů, a také možnost účastnit se vzdělávacích programů pro rodiče, které se např. v mateřských centrech nabízely.

Mé hledání možností nabízených aktivit a programů pro batolata v Liberci začalo na internetovém vyhledávači, kde jsem však záhy s překvapením zjistila, že neexistují žádné stránky ani rozcestník, kde bych našla přehled kroužků, aktivit a programů, které mohu se svým dítětem navštívit. Na webových stránkách Odboru kultury, školství a cestovního ruchu Magistrátu města Liberce se nachází pouze odkaz na webové stránky Domu dětí a mládeže Větrník, který také aktivity a programy pro batolata nabízí. Vyhledávala jsem tedy dále konkrétní aktivity, např. plavání. Zjistila jsem, že kurzů plavání se v Liberci nabízí více. Všechny jsem si je zapsala a ke každému kurzu si vyhledala ještě další podrobnější informace, které mne zajímaly, jako např. místo plavání, cena kurzu, čas lekcí atd., abych si mohla nabídku porovnat a vybrat si kurz pro nás nejzajímavější. Další informace ke mně přicházely ze sociálních sítí, konkrétně z facebookové skupiny

Liberecké maminky <https://www.facebook.com/groups/207946682566096> a Liberecké nosnice <https://www.facebook.com/groups/736637566394696>, kde se často objevovaly dotazy na možnosti zájmových aktivit a programů pro děti, a maminky se zde vzájemně inspirovaly, sdílely vlastní zkušenosti, doporučovaly si konkrétní aktivity apod. Vnímala jsem zde stejný zájem a potřebu ostatních rodičů o to, jak se svými dětmi pracovat a co nejkvalitněji strávit společný čas.

Výše uvedené mě přivedlo k nápadu vytvořit souhrnný přehled s nabídkou všech možností zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, který bych poté mohla sdílet s ostatními rodiči, aby nemuseli složitě vyhledávat, tak jako já. Zároveň mi tento nápad jako studentce oboru Pedagogika volného času posléze přišel i jako dobré téma pro mou bakalářskou práci. Rozhodla jsem se tedy rovněž prozkoumat, jak jsou o nabídce těchto aktivit a programů rodiče informováni, zda jsou s výběrem spokojeni, nebo v nabídce něco postrádají.

Postupně jsem tedy rozšířila svůj seznam o všechny možnosti aktivit a programů pro batolata, které jsem v Liberci našla, ať už na internetu nebo na doporučení ostatních, a které jsem se svými dětmi i sama vyzkoušela nebo v rámci své pedagogické praxe provozovala.

Nabídka je zde, myslím si, opravdu pestrá. Pokrývá spektrum všech důležitých vývojových specifik batolat a umožňuje jejich všestranný rozvoj. Hojně zastoupené jsou zde aktivity podporující hrubý motorický vývoj batolat ve formě nejrůznějších aktivit pohybových, ať už jde o cvičení, plavání, taneční programy, jógu či všestranné pohybové kroužky, ale i aktivity rozvíjející jemnou motoriku jako např. výtvarné kroužky, vaření, nebo kroužky, kde děti pracují s různými Montessori pomůckami. V Liberci najdeme také síť mateřských a rodinných center, které v rámci své činnosti nabízejí nejen prostor pro setkávání rodičů a volnou hru dětí, ale i nejrůznější rozvíjející aktivity a programy pro děti a vzdělávací semináře pro rodiče. Všechny výše zmíněné aktivity a programy umožňují dětem i jejich rozvoj po stránce emocionální a sociální a rozvoj kognitivních funkcí. Z hlediska dostupnosti a umístění pokrývají tyto aktivity a programy celé město, nejsou tedy soustředěny pouze do jeho centra.

Výstupem mého vlastního aktivního vyhledávání možností zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci je tabulka č. 4, která je přílohou

č. 1 mé bakalářské práce. Všechny v tabulce uvedené zájmové kroužky, aktivity a programy jsou aktuální ve školním roce 2022/2023.

Na tuto tabulku dále navazuje produkt nazvaný **Hrátky s batolátky**, který je přílohou č. 4 mé bakalářské práce. Tento produkt oslovuje rodiče batolat s kompletní nabídkou zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci doplněnou o další možnosti aktivit a programů, které vyplynuly z mého výzkumného šetření. Nabídka je zde přehledně strukturována do 9 kategorií: cvičení, plavání, tanec, hudba, vzdělávání, tvoření, kluby a mateřská a rodinná centra, příprava na školku a kategorie pro rodiče. Každá kategorie zahrnuje výčet aktivit a programů dané oblasti zájmu s podrobnějším popisem náplně programu, dále pořádající organizace a kontakt na webové stránky pro další informace.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle výzkumu

V předchozích kapitolách jsem se věnovala vývojovým specifikům a potřebám dětí v batolecím věku. V následující praktické části bych ráda prozkoumala, jaké jsou v Liberci možnosti rozvíjejících aktivit a programů, které rodiče s dětmi v batolecím věku mohou navštěvovat a podpořit tak jejich psychomotorický vývoj.

Cílem výzkumu je zjistit, jaká je v Liberci nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku, dále jak jsou o této nabídce informovaní rodiče batolat a také, odpovídá-li nabídka aktivit a programů poptávce rodičů, případně o jaké jiné možnosti rozvíjejících aktivit a programů pro batolata by měli zájem.

Informace získané tímto výzkumem budou zároveň sloužit jako podklad pro vytvoření komplexního přehledu s nabídkou všech možností rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, který by mohl být uveřejněn v rámci projektu EDULK na webových stránkách Informačního a vzdělávacího portálu Libereckého kraje, což je v současné chvíli v jednání s Odborem školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu v Liberci.

2.2 Metodologie výzkumu

Výzkum se opírá o numerická měření jednotlivých aspektů sledovaného stavu a získaná data analyzují statistickými metodami s cílem potvrdit či vyvrátit na základě výsledků měření stanovené hypotézy. Jedná se tedy o kvantitativní výzkum.

Kvantitativnímu výzkumu jsem dala přednost proto, že mi pro zodpovězení mých výzkumných otázek přijde vhodnější, neboť jeho výsledky zohledňují širší část výzkumného vzorku.

2.3 Výzkumné metody a nástroje

Jako hlavní výzkumnou metodu jsem zvolila nejfrekventovanější metodu zjišťování údajů, a to dotazník, který obsahoval uzavřené i otevřené otázky. V dotazníku, jsem též

použila metodu škálování, která mi umožnila získat data vyjadřující hodnotící postoj respondentů. Použitý dotazník byl vytvořen přímo pro potřeby zvoleného výzkumného šetření. Vzor dotazníku je přílohou č. 2 mé bakalářské práce.

Dotazník jsem zvolila především proto, že lze pomocí tohoto výzkumného nástroje získat velké množství informací při malé investici času respondentů.

Dotazník jsem vytvořila na webových stránkách www.surveymonkey.com.

Poté jsem odkaz <https://www.surveymonkey.com/survey/d/J9X3M3D2C2H6U7W3V> distribuovala na sociální síť Facebook na svůj profil, do skupiny Liberecké maminky <https://www.facebook.com/groups/207946682566096>, která má aktuálně 4002 členy, do skupiny Liberecké nosnice <https://www.facebook.com/groups/736637566394696>, která má aktuálně 1854 členů, do skupiny Mateřská škola Ostašov <https://www.facebook.com/groups/2620670598215771>, dále pak prostřednictvím dalších komunikačních kanálů jako je WhatsApp a Messenger svým přátelům, kteří ho sdíleli dále. Dotazník v průběhu měsíce června, kdy byl aktivní, navštívilo 58 respondentů, z toho jich 36 dotazník vyplnilo. Úspěšnost vyplnění je 62,1 %. Tři dotazníky byly po kontrole odpovědí vyřazeny, neboť respondenti nesplňovali požadovaná kritéria, nebyli rodiči dětí v batolecím věku.

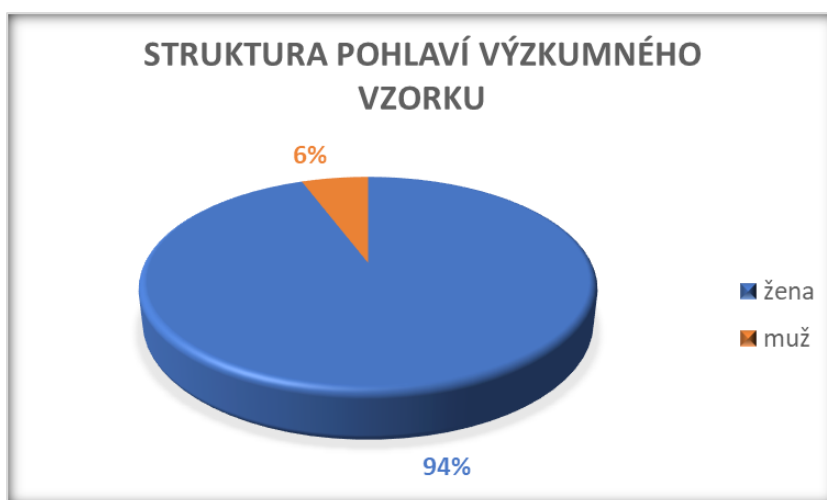
Další výzkumnou metodou, kterou jsem u 2 respondentů pro sběr dat použila, je strukturovaný rozhovor.

K této metodě shromažďování dat Chráska (2007, s. 182) uvádí: „*Vyznačuje se tím, že při něm tazatel postupuje podle přesně připraveného textu, jsou přesně určeny formulace otázek i jejich pořadí. Tazatel k otázkám nepřidává vlastní komentář, pouze čte otázky a zaznamenává odpovědi respondenta. Důsledně strukturované interview se přibližuje dotazníku, od kterého se liší jen tím, že záznam údajů provádí tazatel. Výhodou strukturovaného interview je, že poskytuje všem respondentům stejné podmínky k odpovědím a také to, že získané výsledky se dají většinou dobře statisticky zpracovávat.*“

Rozhovor jsem vedla se 2 tatínky batolat, a to s pomocí vytvořeného dotazníku, do kterého jsem si zapsala jejich odpovědi. Přepisy rozhovorů jsou přílohou č. 3 mé bakalářské práce.

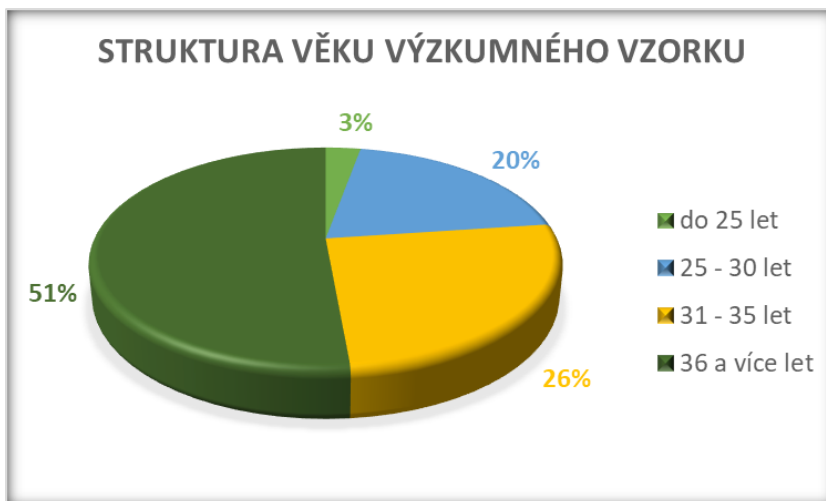
2.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybrán tak, aby odpovídal požadovaným kritériím výzkumu. To znamená, že bylo cíleno pouze na rodiče dětí v batolecím věku v Liberci a přilehlém okolí. Proto jsem si jako vhodnou cestu pro distribuci dotazníku vybrala facebookovou skupinu Liberecké maminky <https://www.facebook.com/groups/207946682566096> a Liberecké nosnice <https://www.facebook.com/groups/736637566394696>, dále skupinu Mateřská škola Ostašov <https://www.facebook.com/groups/2620670598215771>, jejímiž členy jsou rovněž rodiče dětí v batolecím věku z Liberce. Toto kritérium bylo uvedeno v popisu u odkazu na online dotazník i v úvodní části dotazníku. Dotazník přesto zodpověděly i 3 maminky, které však neměly ani jedno dítě v batolecím věku, z výzkumu byly tedy tyto vyplněné dotazníky vyřazeny. Celkem se výzkumného šetření zúčastnilo 35 rodičů, z toho 33 maminek a 2 tatínkové.

Graf 2 - Struktura pohlaví výzkumného vzorku

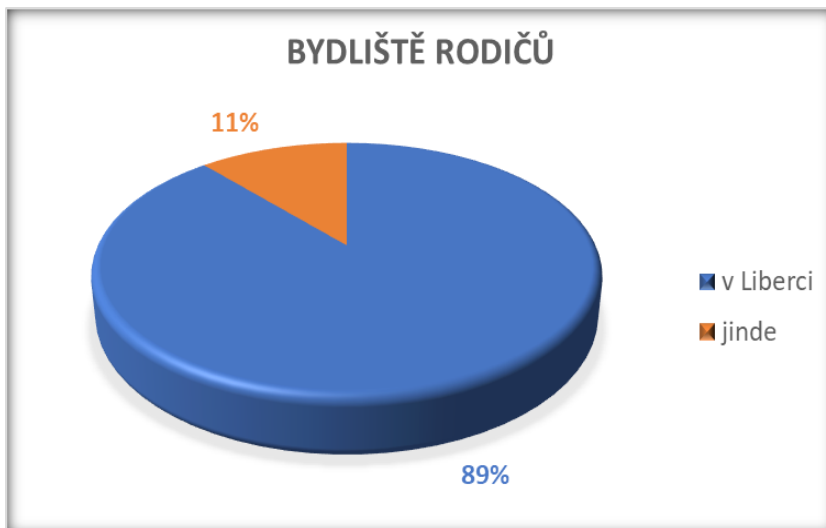
Co se týká věkové struktury rodičů, byla nejpočetnější skupina rodičů ve věku 36 a více let, což mě na jednu stranu překvapilo, na druhou stranu to potvrzuje fakt, že se statisticky průměrný věk otců i matek zvýšil.

Graf 3 - Struktura věku výzkumného vzorku

Dotaz na místo bydliště směřoval k tomu zjistit, zda i rodiče žijící mimo Liberec znají a navštěvují nějaké zájmové kroužky, aktivity a programy pro batolata v Liberci.

89 % dotazovaných rodičů žije v Liberci. Dalších 11 % rodičů žije v blízkém okolí Liberce, konkrétně v Šimonovicích, v Chrastavě a v Jablonci nad Nisou.

Graf 4 - Bydliště rodičů batolat

2.5 Výzkumná otázka

Na konci svého výzkumného šetření bych si chtěla odpovědět na tuto hlavní výzkumnou otázku:

Jaká je v Liberci nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku?

Jelikož předpokládám, že rodiče dětí v batolecím věku v Liberci nemají úplný přehled o tom, jaké možnosti rozvíjejících aktivit a programů se jim v jejich městě nabízejí, bude mne též zajímat, jak jsou o této nabídce rodiče informovaní.

Inspirativní by pro mne mohly být i výsledky v otázce návštěvnosti jednotlivých aktivit a programů a také poptávky rodičů po konkrétních možnostech aktivit a programů pro batolata, které nejsou v Liberci dostupné.

Budu tedy hledat odpovědi i na tyto 3 výzkumné podotázky:

- 1. Jaký mají rodiče batolat přehled o nabízených aktivitách a programech pro děti v batolecím věku v Liberci?**
- 2. Jak často rodiče se svým batoletem navštěvují rozvíjející aktivity a programy v Liberci?**
- 3. Co rodičům batolat v nabídce rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci chybí?**

2.6 Hypotézy

Na základě těchto výzkumných otázek jsem zformulovala čtyři hypotézy vycházející z mých předpokladů.

Hypotéza 1

Nabídka aktivit a programů zaměřených na rozvoj motorických dovedností převyšuje nabídku aktivit rozvíjejících primárně kognitivní procesy batolete.

Hypotéza 2

Všechny aktivity a programy pro děti v batolecím věku v Liberci zná minimálně desetina oslovených rodičů.

Hypotéza 3

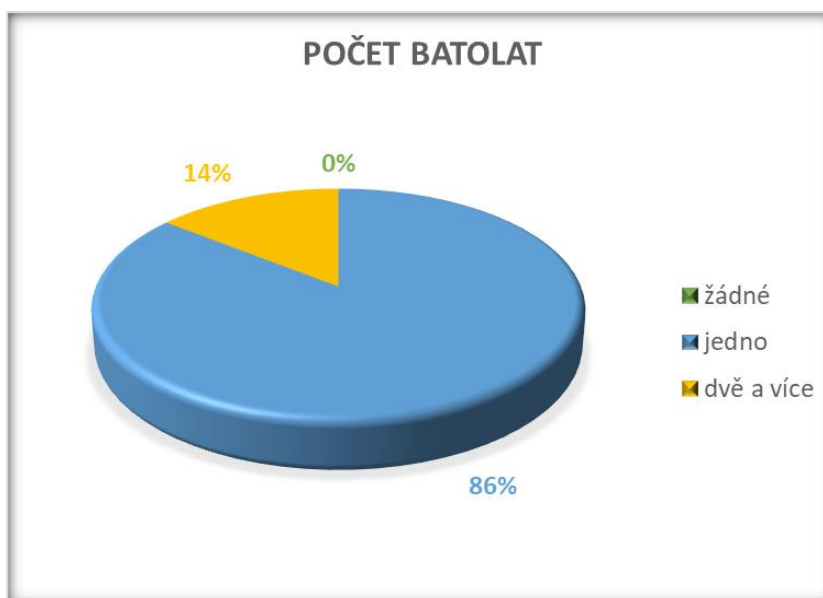
Rodiče se svými dětmi navštěvují 1× týdně alespoň polovinu aktivit a programů pro batolata v Liberci.

Hypotéza 4

Většina rodičů je s nabídkou aktivit a programů pro batolata v Liberci spokojena a žádnou další aktivitu či program nepostrádá.

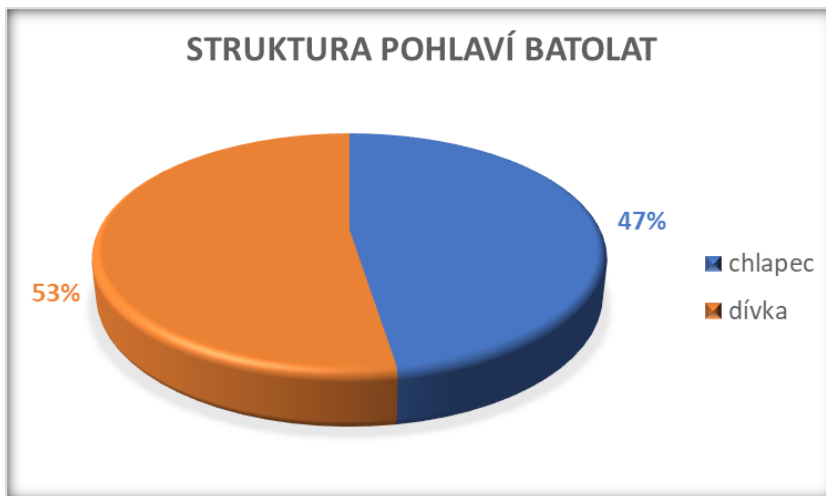
2.7 Prezentace a interpretace výsledků výzkumného šetření

Výzkumu se zúčastnilo 35 rodičů celkem 40 batolat. 30 rodičů uvedlo, že má jedno dítě v batolecím věku, 5 dotázaných je maminkou dvou batolat.

Graf 5 - Počet batolat

Struktura pohlaví batolat je téměř vyrovnaná, 53 % dívek a 47 % chlapců.

Graf 6 - Struktura pohlaví batolat

Na otázku, zda rodiče navštěvují se svým batoletem nějaké zájmové kroužky, aktivity a programy v Liberci, odpovědělo 80 % dotázaných kladně. 20 % rodičů naopak žádné zájmové aktivity nenavštěvuje.

Graf 7 - Navštěvujete se svým batoletem nějaké zájmové kroužky, aktivity a programy v Liberci?

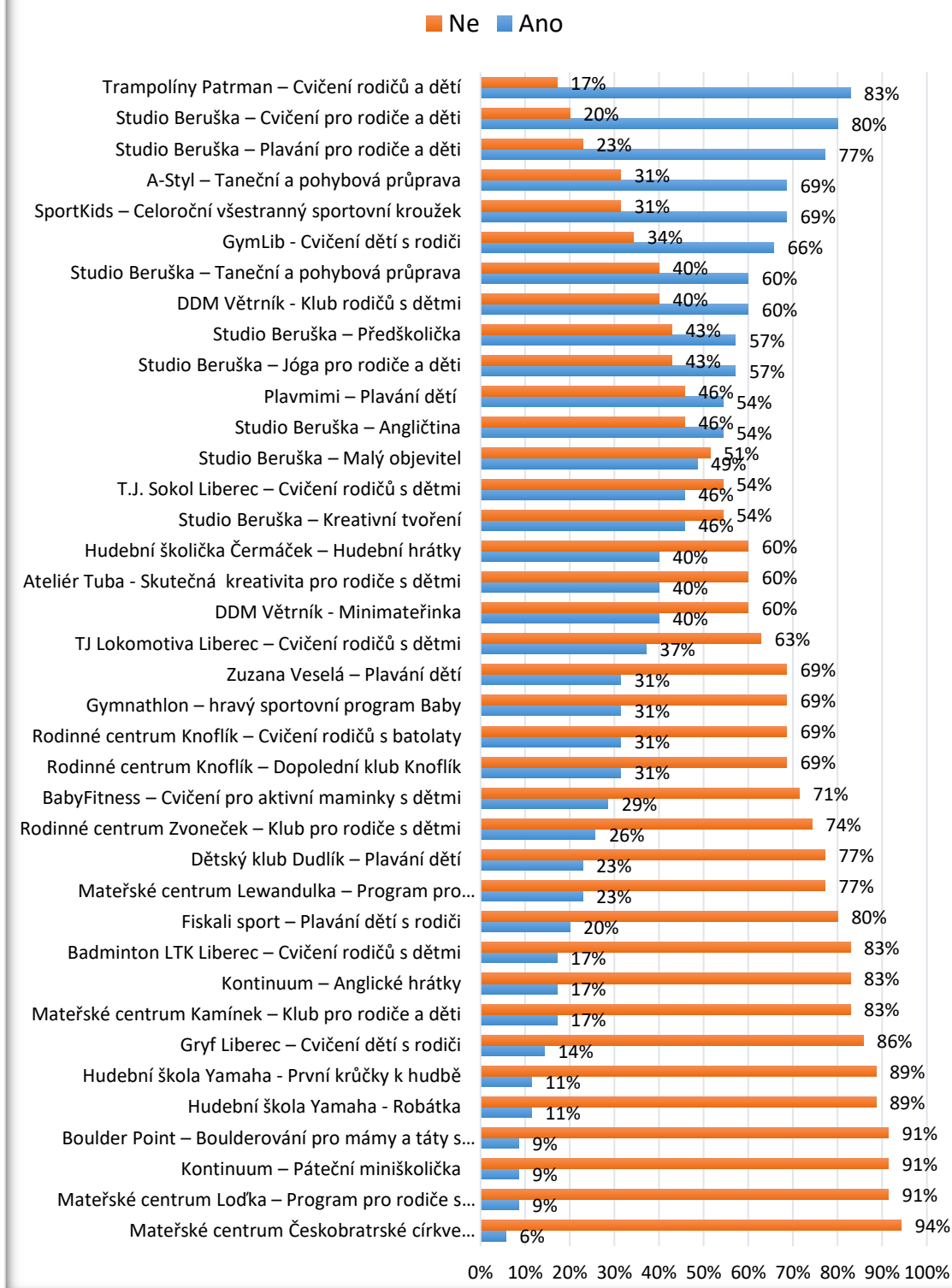
Jako důvody, co vede rodiče k návštěvám zájmových kroužků, aktivit a programů pro batolata v Liberci, uváděli respondenti:

rozvoj dítěte, socializace, navázání kontaktů se stejně starými dětmi, adaptace v kolektivu, osobní a společenský rozvoj, zajištění pestrého programu, zpestření všedních dnů, rozvíjení pohybových dovedností a zábava.

Rodiče, kteří se svými batolaty žádné zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy nenavštěvují, to zdůvodňují např. častou nemocností dětí, nedostatkem času, finančními důvody i nespokojeností s dříve navštívenými programy.

Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci nejlépe znázorní následující graf relativních četností odpovědí na otázku č. 6 v dotazníku: „Znáte některé z těchto zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?“ seřazených od těch neznámějších rozvíjejících aktivit.

Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci

Graf 8 - Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci

Výše uvedený graf č. 8 vychází z následující tabulky absolutních četností informovanosti o zájmových kroužcích, rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci.

Tabulka 1 - Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci

Zájmový kroužek, aktivita či program	Ano	Ne
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi	2	33
Mateřské centrum Lod'ka – Program pro rodiče s dětmi	3	32
Kontinuum – Páteční miniškolička	3	32
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi	3	32
Hudební škola Yamaha - Robátka	4	31
Hudební škola Yamaha - První krůčky k hudbě	4	31
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči	5	30
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti	6	29
Kontinuum – Anglické hrátky	6	29
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi	6	29
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči	7	28
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti	8	27
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí	8	27
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi	9	26
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi	10	25
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík	11	24
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty	11	24
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby	11	24
Zuzana Veselá – Plavání dětí	11	24
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi	13	22
DDM Větrník - Minimateřinka	14	21
Ateliér Tuba - Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi	14	21
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky	14	21
Studio Beruška – Kreativní tvoření	16	19
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi	16	19
Studio Beruška – Malý objevitel	17	18
Studio Beruška – Angličtina	19	16
Plavmimi – Plavání dětí	19	16
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti	20	15
Studio Beruška – Předškolička	20	15
DDM Větrník - Klub rodičů s dětmi	21	14
Studio Beruška – Taneční a pohybová příprava	21	14
GymLib - Cvičení dětí s rodiči	23	12
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek	24	11
A-Styl – Taneční a pohybová příprava	24	11
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti	27	8
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti	28	7
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí	29	6

Mezi nejznámější rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci, které zná více než polovina rodičů, patří:

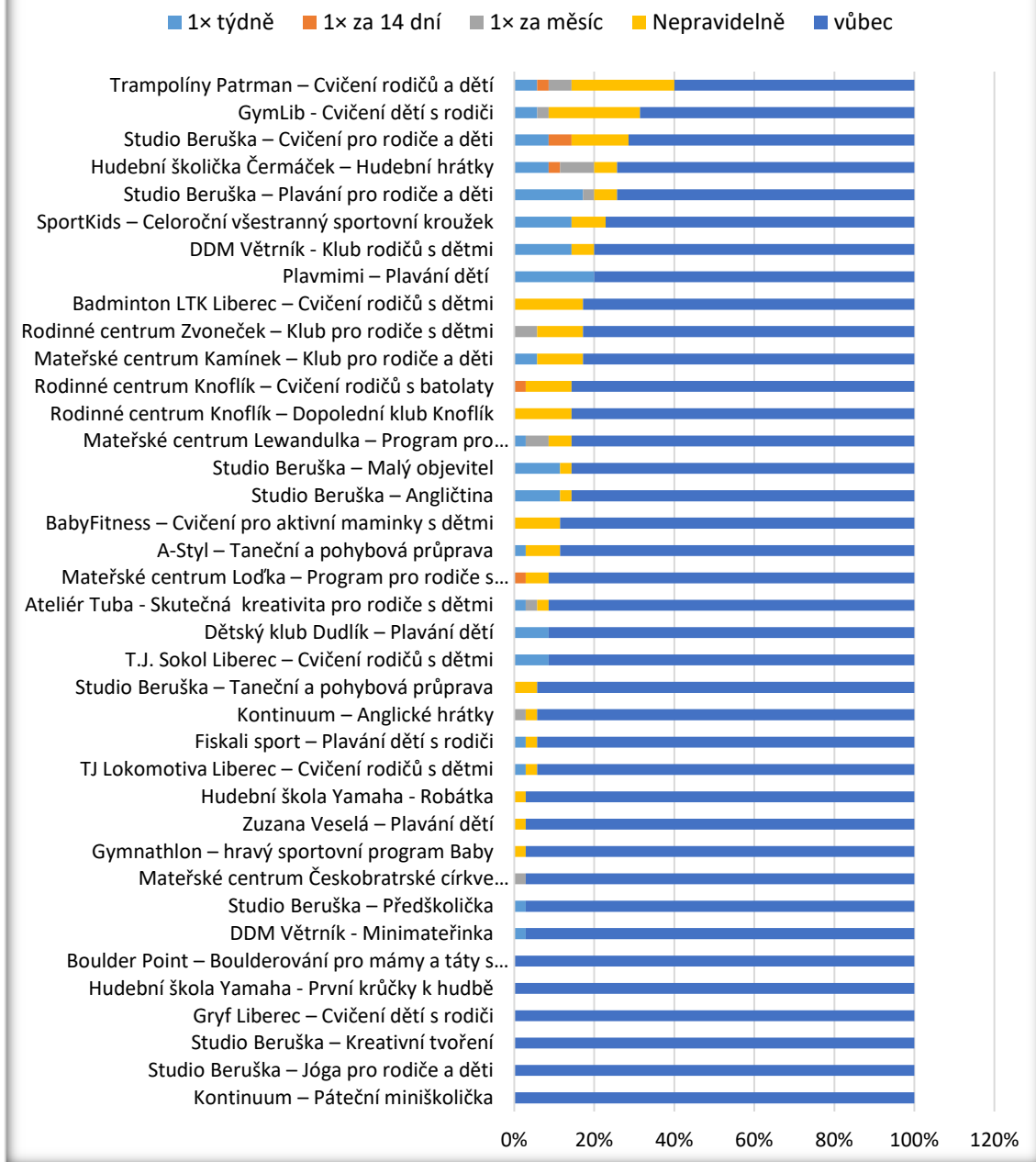
- Cvičení rodičů a dětí u Trampolíny Patrman,
- programy ve Studiu Beruška - cvičení, plavání, jóga, předškolička, taneční a pohybová příprava a angličtina,
- Taneční a pohybová příprava v A-Stylu a ve Studiu Beruška,
- Celoroční všestranný sportovní kroužek ve SportKids,
- Cvičení dětí s rodiči v GymLib,
- Klub rodičů s dětmi v DDM Větrník a
- Plavání dětí s Plavmimi.

Rodiče jsou tedy nejvíce informovaní o aktivitách a programech zaměřených na motorický rozvoj dítěte.

Předpokládám, že i návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci bude korespondovat s informovaností rodičů o nabídce.

Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci znázorňuje následující graf relativních četností odpovědí na otázku č. 7 v dotazníku: „*Jak často se svým dítětem navštěvujete tyto zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci?*“ seřazených podle těch nejčastěji navštěvovaných.

Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci

Graf 9 - Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci

Výše uvedený graf č. 9 vychází z následující tabulky absolutních četností návštěvnosti rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

Tabulka 2 - Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci

Zájmový kroužek, aktivita či program	1× týdně	1× za 14 dní	1× za měsíc	Nepřavidelně	vůbec
Kontinuum – Páteční miniskolička	0	0	0	0	35
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti	0	0	0	0	35
Studio Beruška – Kreativní tvoření	0	0	0	0	35
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči	0	0	0	0	35
Hudební škola Yamaha - První krůčky k hudbě	0	0	0	0	35
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi	0	0	0	0	35
DDM Větrník - Minimateřinka	1	0	0	0	34
Studio Beruška – Předškolička	1	0	0	0	34
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi	0	0	1	0	34
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby	0	0	0	1	34
Zuzana Veselá – Plavání dětí	0	0	0	1	34
Hudební škola Yamaha - Robátka	0	0	0	1	34
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi	1	0	0	1	33
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči	1	0	0	1	33
Kontinuum – Anglické hrátky	0	0	1	1	33
Studio Beruška – Taneční a pohybová příprava	0	0	0	2	33
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi	3	0	0	0	32
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí	3	0	0	0	32
Ateliér Tuba - Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi	1	0	1	1	32
Mateřské centrum Loďka – Program pro rodiče s dětmi	0	1	0	2	32
A-Styl – Taneční a pohybová příprava	1	0	0	3	31
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi	0	0	0	4	31
Studio Beruška – Angličtina	4	0	0	1	30
Studio Beruška – Malý objevitel	4	0	0	1	30
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti	1	0	2	2	30
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík	0	0	0	5	30
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty	0	1	0	4	30
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti	2	0	0	4	29
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi	0	0	2	4	29
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi	0	0	0	6	29
Plavmimi – Plavání dětí	7	0	0	0	28
DDM Větrník - Klub rodičů s dětmi	5	0	0	2	28
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek	5	0	0	3	27
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti	6	0	1	2	26
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky	3	1	3	2	26
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti	3	2	0	5	25
GymLib - Cvičení dětí s rodiči	2	0	1	8	24
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí	2	1	2	9	21

Mezi 10 nejnavštěvovanějších rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci patří:

- Cvičení rodičů a dětí u Trampolíny Patrman,
- Cvičení dětí s rodiči v GymLib,
- Cvičení a plavání pro rodiče a děti ve Studiu Beruška,
- Hudební hrátky v Hudební školičce Čermáček,
- Celoroční všestranný sportovní kroužek ve SportKids,
- Plavání dětí v Plavmimi,
- Klub rodičů s dětmi v DDM Větrník,
- Klub pro rodiče a děti v Mateřském centru Kamínek a
- Klub pro rodiče a děti v Rodinném centru Zvoneček.

Můj předpoklad, že bude návštěvnost dotazovaných aktivit a programů korespondovat s informovaností rodičů o těchto aktivitách a programech, se potvrdil jen částečně. Mezi nejnavštěvovanějšími aktivitami a programy skutečně jsou i ty mezi rodiči batolat nejznámější, avšak i ty méně známé aktivity a programy, jsou velmi oblíbené a navštěvované.

Na další otázku z dotazníku, zda rodiče znají nebo navštěvují se svým dítětem ještě nějakou další rozvíjející aktivitu a program pro batolata v Liberci a jakou, rodiče uvedli následující:

25 rodičů z 35 žádnou další aktivitu či program pro batolata v Liberci nezná ani nenavštěvuje.

10 rodičů kromě rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci uvedených v dotazníku zná nebo navštěvuje ještě těchto dalších 6 kroužků:

- Smyslohrátky v Nejen Mayin svět s lektorkou senzorického hraní Martinou Nekolou,
- Monte klubík ve Spolku Montessori Liberec,
- Malý Šikulka, Šikulkova hernička, Stonožky a Fit maminky v Akademii sportu Liberec.

Díky tomuto doplnění mohu sestavit tabulku s kompletní nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci.

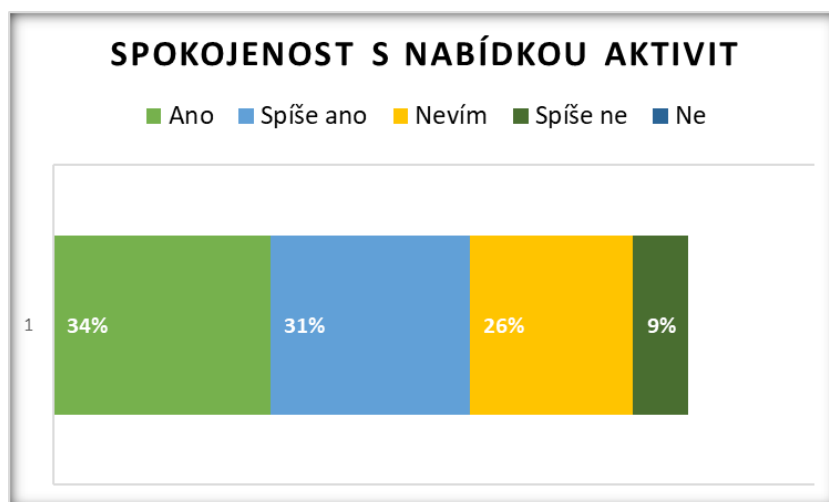
V tabulce s přehledem rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci je barevně odlišeno 22 z celkového počtu 44 aktivit a programů, které jsou primárně zaměřené na rozvoj motorických dovedností batolete.

Tabulka 3 - Kompletní nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci

Rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci
Akademie sportu - Fit maminky
Akademie sportu - Malý Šikulka
Akademie sportu - Stonožky
Akademie sportu - Šikulka hernička
A-Styl – Taneční a pohybová průprava
Ateliér Tuba - Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi
DDM Větrník - Klub rodičů s dětmi
DDM Větrník - Minimaterinka
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči
GymLib - Cvičení dětí s rodiči
Gymnathlon – Hravý sportovní program Baby
Hudební škola Yamaha - První krůčky k hudbě
Hudební škola Yamaha - Robátka
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky
Kontinuum – Anglické hrátky
Kontinuum – Páteční miniškolička
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti
Mateřské centrum Loďka – Program pro rodiče s dětmi
Nejen Mayin svět - Smyslohrátky
Plavmimi – Plavání dětí
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi
Spolek Montessori Liberec - Monte klubík
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek
Studio Beruška – Angličtina
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti
Studio Beruška – Kreativní tvoření
Studio Beruška – Malý objevitel
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti
Studio Beruška – Předškolička
Studio Beruška – Taneční a pohybová průprava
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí
Zuzana Veselá – Plavání dětí

Jako zdroj informací o nabídce rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci uváděli rodiče nejčastěji internet, Facebook a doporučení od svých přátel.

Spokojenost rodičů s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci ukazuje následující graf.

Graf 10 - Spokojenost rodičů s nabídkou aktivit a programů pro batolata v Liberci

Z dotazníku dále vyplynulo, že 26 z celkového počtu 35 rodičů (tzn. 74 %) nepostrádá žádnou další rozvíjející aktivitu a program pro batolata v Liberci. Současnou nabídku hodnotí jako pestrou a dostačující.

Zajímavé jsou však náměty některých maminek, které postrádají např. aktivity a programy zaměřené na rozvíjení dětí při společně stráveném času v přírodě, na výletech. Dále je patrná poptávka po nabídce služeb hlídání dětí, aby si mohla maminka zařídit potřebné. Dalším rodičům chybí v Liberci nabídka odpoledních aktivit a programů pro batolata, program znakování a více kulturních akcí, např. divadlo pro batolata. V jednom případě maminka postrádá nabídku edukativních programů či workshopů pro rodiče s inspirací, jak s dětmi pracovat a podpořit jejich rozvoj.

2.8 Vyhodnocení výsledků výzkumného šetření

Provedené výzkumné šetření přineslo odpovědi na všechny položené výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka: **Jaká je v Liberci nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku?**

Kompletní nabídku rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci znázorňuje tabulka č. 3 a dále ji představuje produkt Hrátky s batolátky, který je přílohou č. 4 této bakalářské práce.

Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci je opravdu pestrá, svým zaměřením i vyvážená, a pokrývá všechny oblasti související s vývojovými specifiky batolecího období. Je zde dostatek mateřských a rodinných center, kde mohou rodiče s dětmi strávit společný čas hraním, cvičením, tvořením, zpíváním i vařením, kde je zároveň i velmi důležitý prostor pro vzájemné sdílení rodičů.

Nabízí se velké množství aktivit a programů, které cílí na rozvoj motorických dovedností batolete, ať už je to cvičení rodičů s dětmi, plavání, jóga či taneční a pohybová průprava.

Hojně zastoupeny jsou však i programy vzdělávací, hudební a aktivity výtvarné.

První výzkumná podotázka: **Jaký mají rodiče batolat přehled o nabízených aktivitách a programech pro děti v batolecím věku v Liberci?**

Odpověď na tuto otázku znázorňuje graf č. 8 – Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci, vycházející z odpovědí na otázku č. 6 v dotazníku: „*Znáte některé z těchto zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?*“

Více než 50 % rodičů zná pouze 12 z celkem 38 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

4 z celkem 38 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci zná méně než 10 % rodičů

Druhá výzkumná podotázka: Jak často rodiče se svým batoletem navštěvují rozvíjející aktivity a programy v Liberci?

Odpověď na tuto otázku vyplývá z tabulky č. 2 – Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci, vycházející z odpovědí na otázku č. 7 v dotazníku: *„Jak často se svým dítětem navštěvujete tyto zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci?“*.

1× týdně navštěvují rodiče 20 (53 %) z celkem 38 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

1× za 14 dní navštěvují rodiče 5 (13 %) z celkem 38 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

1× za měsíc navštěvují rodiče 9 (24 %) z celkem 38 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

Nepravidelně navštěvují rodiče 26 (68 %) z celkem 38 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

6 rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci nenavštěvuje žádný z dotázaných rodičů vůbec.

Třetí výzkumná podotázka: Co rodičům batolat v nabídce rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci chybí?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku přinesly odpovědi na otázku č. 11 v dotazníku: *„Jaké zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata byste ještě v Liberci uvítal/a?“*

Někteří rodiče postrádají v nabídce zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci aktivity a programy zaměřené na rozvíjení dětí při společně stráveném času v přírodě, na výletech, služby hlídání dětí, odpolední aktivity a programy pro batolata, program znakování a více kulturních akcí, např. divadlo pro batolata.

Provedeným výzkumným šetřením byly dále ověřeny čtyři hypotézy.

Hypotéza 1 – Nabídka aktivit a programů zaměřených na rozvoj motorických dovedností převyšuje nabídku aktivit rozvíjejících primárně kognitivní procesy batolete.

Tabulka č. 3 s kompletní nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci znázorňuje 22 z celkového počtu 44 aktivit a programů, které jsou primárně zaměřené na rozvoj motorických dovedností batolete.

Hypotéza 1 se nepotvrdila. Nabídka je naprosto vyrovnaná.

Hypotéza 2 – Všechny aktivity a programy pro děti v batolecím věku v Liberci zná minimálně desetina oslovených rodičů.

Informovanost rodičů o rozvíjejících aktivitách a programech pro batolata v Liberci znázorňuje graf č. 8 vycházející z odpovědí na otázku č. 6 v dotazníku: „*Znáte některé z těchto zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?*“

Poslední 4 aktivity a programy pro batolata v tomto grafu zná méně než 10 % dotázaných rodičů.

Hypotéza 2 se tedy nepotvrdila.

Hypotéza 3 – Rodiče se svými dětmi navštěvují 1× týdně alespoň polovinu aktivit a programů pro batolata v Liberci.

Návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci znázorňuje graf č. 9 vycházející z odpovědí na otázku č. 7 v dotazníku: „*Jak často se svým dítětem navštěvujete tyto zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci?*“.

Rodiče navštěvují se svými dětmi 1× týdně 20 z celkem 38 dotazovaných rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci.

Hypotéza 3 se potvrdila.

Hypotéza 4 – Většina rodičů je s nabídkou aktivit a programů pro batolata v Liberci spokojena a žádnou další aktivitu či program nepostrádá.

Spokojenost rodičů s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci znázorňuje graf č. 10 vycházející z otázky č. 10 v dotazníku: „*Jste spokojen/a s nabídkou zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?*“

Z dotazníku vyplynulo, že 64 % rodičů je s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci spokojena a 74 % rodičů nepostrádá žádnou další rozvíjející aktivitu ani program pro batolata v Liberci

Hypotéza 4 se potvrdila.

2.9 Diskuse

V této kapitole se vyjádřím k některým okolnostem výkumného šetření a tvorby mé bakalářské práce.

Při tvorbě dotazníku jsem uvažovala o otázce na preference volených herních aktivit a programů rodiči, ale protože za nejvýznamnější nástroj všestranného rozvoje dětí v batolecím věku považuji hru samotnou, takovou otázku jsem nepoložila, což bych v případě rodičů dětí předškolního věku učinila.

V provedeném výzkumu spatřuji i určitá úskalí. Domnívala jsem se, že se výzkumu zúčastní mnohem více respondentů. Online dotazník však vyplnilo pouze 36 rodičů, z toho 3 maminky nesplňovaly požadované kritérium pro výzkumné šetření být rodičem dítěte v batolecím věku. Přičtu-li 2 provedené rozhovory, získala jsem dohromady 35 respondentů, což nelze úplně považovat za vzorek reprezentativní. Je pravděpodobné, byť jsem se snažila o aktualizaci příspěvku s odkazem na online dotazník na Facebooku, že tento příspěvek v množství jiných zapadl. Dotazník byl zveřejněn pouze během měsíce června, i to je nejspíš důvodem malé účasti respondentů. Vzhledem k tomu, že se nabídka zájmových aktivit a programů i během roku může měnit, chtěla jsem ve svém výzkumu použít aktuální data a dotazník zveřejnila až v měsíci červnu. Bohužel se však ukázalo, že by pro sběr většího počtu dat bylo zapotřebí delšího časového horizontu. Jsem si nyní

vědoma, že jsem pro získání většího počtu respondentů mohla oslovit rodiče i prostřednictvím vytištěných dotazníků zanechaných k vyplnění přímo v jednotlivých centrech pořádajících zájmové aktivity a programy pro batolata.

Při další úvaze o zlepšení vytvořeného produktu Hrátky s batolátky mne ještě napadá možnost doplnit do vytvořeného a veřejnosti dostupného přehledu nabízených rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci také seznam libereckých dětských skupin, jeslí, soukromých zařízení pečujících na základě živnostenského oprávnění a dalších subjektů poskytujících denní péči o děti v batolecím věku. Vznikl by tak souhrn všech alternativ zařízení pečujících i vzdělávajících děti batolecího věku v Liberci, který by mohli rodiče využít i v případě, že například nenajdou mateřskou školu, které její kapacita dovolí přijmout jejich dvouleté dítě.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zmapovat nabídku rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci, zjistit, jak jsou o této nabídce rodiče informováni, a co případně v nabídce postrádají.

V teoretické části je popsáno vývojové období batolete, jeho specifika i potřeby dítěte, má-li se optimálně rozvíjet. Zároveň jsem nahlédla i do oblasti péče a preprimárního vzdělávání v České republice i v ostatních státech Evropy. Teoretickou část uzavírá kapitola s přehledem nabídky zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, která posloužila jako vstupní data pro mé výzkumné šetření.

Praktická část obsahuje kvantitativní výzkum, díky němuž jsem odpověděla na otázky, jaká je nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci, jak jsou o této nabídce rodiče informováni, zda jsou s touto nabídkou spokojeni a co jim v ní chybí.

Informovanost rodičů o nabídce rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci není z mého pohledu dostatečná. V nabídce je velké množství aktivit a programů, které většina (míněno více než polovina) rodičů vůbec nezná. Chybí propagace jednotlivých center, kroužků, aktivit a programů, ale i ucelený veřejně dostupný přehled s kompletní nabídkou. V dnešní době možností komunikace a sdílení prostřednictvím např. sociálních sítí, které se ukazují jako velmi mocný nástroj šíření informací, věřím, že by taková komplexní, veřejně dostupná nabídka, byla vstupní branou i k větší návštěvnosti.

Předpokládala jsem, že návštěvnost rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci bude korespondovat s informovaností rodičů o nabídce a bude převládat návštěvnost aktivit a programů zaměřených primárně na rozvoj motorických dovedností batolete. Můj předpoklad se však nepotvrdil a velmi mile mě potěšil výsledek, kde mezi nejnavštěvovanější aktivity a programy pro batolata v Liberci patří např. i Hudební hrátky v Hudební škole Čermáček, kterou jsem sama se svými dětmi navštěvovala a ze své vlastní zkušenosti hodnotím Hudební hrátky jako jednu z nejpřínosnějších aktivit.

Dále se jako velmi oblíbená ukázala i mateřská a rodinná centra. Bohužel jsem před několika lety byla součástí ukončení činnosti libereckého Mateřského centra Krteček,

kteřé nebylo dále schopno personálně pokrýt nabídku svých služeb, a s touto ztrátou jsem si uvědomila, jak moc důležitý, bezpečný, podnětný a přínosný prostor to i pro mne jako maminku dvou malých dětí byl. I proto oceňuji, že dnešní nabídka mateřských a rodinných center je už mnohem bohatší.

Díky výzkumnému šetření a také díky vlastnímu průzkumu trhu v předešlých letech, kdy jsem hledala možnosti, jak podpořit zdravý vývoj svých dětí, se mi podařilo sestavit komplexní přehled s nabídkou zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci. Tento výstup byl zároveň podkladem pro vytvoření produktu Hrátky s batolátky, jež je přílohou mé bakalářské práce. O tento produkt projevil zájem Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu v Liberci a v jednání je jeho zveřejnění na webových stránkách Informačního a vzdělávacího portálu Libereckého kraje. Zároveň budu hledat další cesty, jak tento přehled dostat do rukou co nejvíce libereckých rodičů batolat.

Věřím, že se mi díky rozšíření této komplexní nabídky do světa podaří přispět k větší informovanosti rodičů o této nabídce, tím i k častější návštěvnosti všech nabízených aktivit a programů, a potažmo i k bohatšímu naplnění času rodičů na mateřské a rodičovské dovolené a širší možnosti všestranného rozvíjení jejich dětí, v čemž vidím hlavní přínos této bakalářské práce jak pro pedagogiku a praxi, tak i pro mne jako autorku.

Seznam použitých zdrojů

BOWLBY, J., 2010. *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978 80 7367 670 4.

GAVORA, P., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

GRŮZOVÁ, L., SYSLOVÁ, Z., 2015. *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8814-7

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.

HAŠKOVÁ, H., SAXONBERG, S., MUDRÁK, J., 2012. *Péče o nejmenší: boření mýtů*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR. ISBN 978-80-7419-114-5.

HELUS, Z., 2004. *Dítě v osobnostním pojetí*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-888-0

HENDRYCHOVÁ, S., 2013. *Úvod do problematiky rozvíjení dítěte do tří let*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-452-8.

CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978 80 247-1369-4.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z., 2011. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4., dopl. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1983-5

MATĚJČEK, Z., 2015. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 7. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0853-2

MATĚJČEK, Z., 2016. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Vyd. 1. Dotisk 10. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-1834-2

MERTIN, V., 2021. *Výchovné maličkosti*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7676-162-9

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2023. *Dětské skupiny* [online]. [vid. 7. 7. 2023] Dostupné <https://www.mpsv.cz/web/cz/detske-skupiny>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2021. *Rámcový vzdělávací plán pro předškolní vzdělávání* [online]. Aktualizováno 24. 8. 2021. [vid. 7. 7. 2023] Dostupné <https://www.msmt.cz/file/56051/>

PIAGET, J., INHELDER, B., 2014. *Psychologie dítěte*. Vyd. 6. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0691-0.

SYSLOVÁ, Z., BORKOVCOVÁ, I., PRŮCHA, J., 2014. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7478-354-8.

ŠULOVÁ, L., 2005. *Raný psychický vývoj dítěte*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0877-4

THOROVÁ, K., 2015. *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6

VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbíрка zákonů České republiky [online]. 2004 [vid. 7. 7. 2023] Dostupné z: <https://sdv.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-7-2023>

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. In: Sbíрка zákonů České republiky [online]. 2023 [vid. 11. 7. 2023] Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/pravni-predpisy/zivnostensky-zakon--166698/>

Seznam příloh

Příloha 1: Tabulka 4 – Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci

Příloha 2: Dotazník

Příloha 3: Přepis rozhovorů s respondenty

Příloha 4: produkt Hrátky s batolátky

Přehled nabídky zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci

Příloha 1

Tabulka 4 - Nabídka rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci

Rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti
Rodinné centrum Knoflík – Dopolnední klub Knoflík
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti
Mateřské centrum Loďka – Program pro rodiče s dětmi
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi
DDM Větrník – Klub rodičů s dětmi
DDM Větrník – Minimateřinka
Kontinuum – Páteční miniškolička
Kontinuum – Anglické hrátky
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti
Studio Beruška – Taneční a pohybová průprava
Studio Beruška – Angličtina
Studio Beruška – Malý objevitel
Studio Beruška – Kreativní tvoření
Studio Beruška – Předškolička
Ateliér Tuba – Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi
GymLib – Cvičení dětí s rodiči
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi
Plavmimi – Plavání dětí
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí
Zuzana Veselá – Plavání dětí
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči
Hudební škola Yamaha – Robátka
Hudební škola Yamaha – První krůčky k hudbě
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky
A-Styl – Taneční a pohybová průprava
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi

Příloha 2

Dotazník

Dobrý den,

jsem studentkou oboru Pedagogiky volného času na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci a ráda bych Vás tímto poprosila o vyplnění anonymního dotazníku týkajícího se nabídky zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci. Dotazník je určen především **libereckým rodičům dětí ve věku 1 - 3 roky**. Jeho cílem je zmapovat nabídku zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro děti v batolecím věku v Liberci, dále zjistit, jak jsou rodiče o této nabídce informovaní a jakou další nabídku by případně uvítali.

Výsledky dotazníkového šetření budou použity pro mou bakalářskou práci.

Pokud budete mít zájem o vytvořený přehled nabídky zájmových kroužků, aktivit a programů pro batolata v Liberci, zanechte mi prosím v závěru dotazníku svůj e-mail. Ráda výsledky své práce posílím.

Předem Vám moc děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Eva Šídová

Z nabízených možností prosím označte vybranou odpověď, v otevřených otázkách prosím o vypsání odpovědi.

1. Jste:

žena muž

2. Kolik je vám let?

do 25 let 25 – 30 let 31 – 35 let 36 a více let

3. Kde žijete?

v Liberci jinde Doplňte prosím kde:

4. Kolik máte dětí v batolecím věku 1 - 3 roky a jakého pohlaví?

žádné jedno dvě a více

Pohlaví:

5. Navštěvujete se svým batoletem nějaké zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy v Liberci?

ano ne

Doplňte prosím proč ano/ne:

6. Znáte některé z těchto zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?

Zájmový kroužek, rozvíjející aktivita a program	Ano	Ne
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti		
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík		
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty		
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi		
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti		
Mateřské centrum Loďka – Program pro rodiče s dětmi		
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi		
DDM Větrník – Klub rodičů s dětmi		
DDM Větrník – Minimateřinka		
Kontinuum – Páteční miniskolička		
Kontinuum – Anglické hrátky		
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti		
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti		
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti		
Studio Beruška – Taneční a pohybová příprava		
Studio Beruška – Angličtina		
Studio Beruška – Malý objevitel		
Studio Beruška – Kreativní tvoření		
Studio Beruška – Předškolička		
Ateliér Tuba – Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi		
GymLib – Cvičení dětí s rodiči		
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí		
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek		
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči		
Gymnathlon – Hravý sportovní program Baby		
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		
Plavmimi – Plavání dětí		
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí		
Zuzana Veselá – Plavání dětí		
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči		
Hudební škola Yamaha – Robátka		
Hudební škola Yamaha – První krůčky k hudbě		
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky		
A-Styl – Taneční a pohybová příprava		
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi		
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi		

7. Jak často se svým dítětem navštěvujete tyto zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci?

Zájmový kroužek, rozvíjející aktivita a program	1x týdně	1x za 14 dní	1x za měsíc	Nepřavidelně	vůbec
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti					
Rodinné centrum Knoflík – Dopolnední klub Knoflík					
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty					
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi					
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti					
Mateřské centrum Lod'ka – Program pro rodiče s dětmi					
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi					
DDM Větrník - Klub rodičů s dětmi					
DDM Větrník - Minimateřinka					
Kontinuum – Páteční miniskolička					
Kontinuum – Anglické hrátky					
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti					
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti					
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti					
Studio Beruška – Taneční a pohybová příprava					
Studio Beruška – Angličtina					
Studio Beruška – Malý objevitel					
Studio Beruška – Kreativní tvoření					
Studio Beruška – Předškolička					
Ateliér Tuba - Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi					
GymLib - Cvičení dětí s rodiči					
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí					
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek					
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči					
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby					
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					
Plavmimi – Plavání dětí					
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí					
Zuzana Veselá – Plavání dětí					
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči					
Hudební škola Yamaha - Robátka					
Hudební škola Yamaha - První krůčky k hudbě					
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky					
A-Styl – Taneční a pohybová příprava					
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi					
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi					

8. Znáte nebo navštěvujete se svým dítětem ještě nějaký další zájmový kroužek, aktivitu či program pro batolata v Liberci? Pokud ano, jaké?

.....
.....
.....

9. Odkud jste se o zájmovém kroužku, aktivitě či programu, který navštěvujete, dozvěděl/a?

.....
.....

10. Jste spokojen/a s nabídkou zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?

Ano Spíš ano Nevím Spíš ne Ne

11. Jaké zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata byste ještě v Liberci uvítal/a?

.....
.....
.....
.....
.....

Děkuji vřele za Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Máte-li zájem o vytvořený přehled nabídky zájmových kroužků, aktivit a programů pro batolata v Liberci, zde je prostor pro Váš e-mail:

.....

Příloha 3

Přepis rozhovoru s respondentem č. 1 (R1), otcem tříleté dívky

Kolik je vám let?

R1: Je mi 45 let.

Kde žijete?

R1: Žiju v Liberci.

Kolik máte dětí v batolecím věku 1 - 3 roky a jakého pohlaví?

R1: Jedno, holčičku.

Navštěvujete se svým batoletem nějaké zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy v Liberci?

R1: Ano, navštěvujeme, já nebo manželka. Chceme, aby se Kristýnka věnovala sportu, protože vidíme, že je pohybově nadaná, chodíme do SporKids a na plavání a do A-Stylu na tanečky, ale tam jí to moc nebaví.

Znáte některé z těchto zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?

Odpovědi jsem zaznamenávala do dotazníku, ze kterého jsem respondentovi předčítala otázky a jednotlivé aktivity.

Zájmový kroužek, rozvíjející aktivita a program	Ano	Ne
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti		×
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík		×
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty		×
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi		×
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti		×
Mateřské centrum Lod'ka – Program pro rodiče s dětmi		×
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi		×
DDM Větrník – Klub rodičů s dětmi		×
DDM Větrník – Minimateřinka		×
Kontinuum – Páteční miniškolička		×
Kontinuum – Anglické hrátky		×
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti	×	
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti	×	
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti		×
Studio Beruška – Taneční a pohybová průprava		×
Studio Beruška – Angličtina		×
Studio Beruška – Malý objevitel		×
Studio Beruška – Kreativní tvoření		×
Studio Beruška – Předškolička		×
Ateliér Tuba – Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi		×
GymLib – Cvičení dětí s rodiči	×	

T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		×
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		×
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí	×	
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek	×	
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči		×
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby		×
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		×
Plavmimi – Plavání dětí	×	
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí		×
Zuzana Veselá – Plavání dětí		×
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči		×
Hudební škola Yamaha – Robátka		×
Hudební škola Yamaha – První krůčky k hudbě		×
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky	×	
A-Styl – Taneční a pohybová průprava	×	
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi	×	
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi		×

Jak často se svým dítětem navštěvujete tyto zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci?

Odpovědi jsem zaznamenávala do dotazníku, ze kterého jsem respondentovi předčítala otázky a jednotlivé aktivity.

Zájmový kroužek, rozvíjející aktivita a program	1x týdně	1x za 14 dní	1x za měsíc	Nepravdělně	Vůbec
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti					×
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík					×
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty					×
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi					×
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti					×
Mateřské centrum Lod'ka – Program pro rodiče s dětmi					×
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi					×
DDM Větrník - Klub rodičů s dětmi					×
DDM Větrník - Minimateřinka					×
Kontinuum – Páteční miniskolička					×
Kontinuum – Anglické hrátky					×
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti					×
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti					×
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti					×
Studio Beruška – Taneční a pohybová průprava					×

Studio Beruška – Angličtina					×
Studio Beruška – Malý objevitel					×
Studio Beruška – Kreativní tvoření					×
Studio Beruška – Předškolíčka					×
Ateliér Tuba - Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi					×
GymLib - Cvičení dětí s rodiči				×	
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					×
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					×
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí				×	
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek	×				
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči					×
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby					×
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					×
Plavmimi – Plavání dětí	×				
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí					×
Zuzana Veselá – Plavání dětí					×
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči					×
Hudební škola Yamaha - Robátka					×
Hudební škola Yamaha - První krůčky k hudbě					×
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky				×	
A-Styl – Taneční a pohybová příprava	×				
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi					×
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi					×

Znáte nebo navštěvujete se svým dítětem ještě nějaké další zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci? Pokud ano, jaké?

R1: Ne, nebo o tom nevím, já ne.

Odkud jste se o zájmovém kroužku, rozvíjející aktivitě či programu, který navštěvujete, dozvěděl/a?

R1: Tak různě, z internetu, z facebooku, od přátel a žena od jiných maminek.

Jste spokojen/a s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?

R1: Ale jo, jsem. Myslím, že toho je na výběr dost, hlavně těch sportovních kroužků, i když hodně jich je až pro ty starší děti.

Jaké rozvíjející aktivity a programy pro batolata byste ještě v Liberci uvítal/a?

R1: Nic mě nenapadá.

Přepis rozhovoru s respondentem č. 2 (R2), otcem tříleté dívky

Kolik je vám let?

R1: Je mi 44 let.

Kde žijete?

R1: Žiju v Liberci.

Kolik máte dětí v batolecím věku 1 - 3 roky a jakého pohlaví?

R1: Jedno, holčičku.

Navštěvujete se svým batoletem nějaké zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy v Liberci?

R1: Jo jo, moje paní teda víc, ale já s Aničkou chodím někdy plavat, když mám odpolední, pak chodí do SportKids, občas na trampošky, a na nějaký zpívání, to chodí s maminkou.

Znáte některé z těchto zájmových kroužků, rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?

Odpovědi jsem zaznamenávala do dotazníku, ze kterého jsem respondentovi předčítala otázky a jednotlivé aktivity.

Zájmový kroužek, rozvíjející aktivita a program	Ano	Ne
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti		×
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík		×
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty		×
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi		×
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti		×
Mateřské centrum Lod'ka – Program pro rodiče s dětmi		×
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi		×
DDM Větrník – Klub rodičů s dětmi		×
DDM Větrník – Minimateřinka		×
Kontinuum – Páteční miniškolička		×
Kontinuum – Anglické hrátky		×
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti	×	
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti	×	
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti		×
Studio Beruška – Taneční a pohybová průprava		×
Studio Beruška – Angličtina	×	
Studio Beruška – Malý objevitel	×	
Studio Beruška – Kreativní tvoření		×
Studio Beruška – Předškolička	×	
Ateliér Tuba – Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi		×
GymLib – Cvičení dětí s rodiči		×
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		×
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		×

Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí	×	
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek	×	
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči		×
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby		×
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi		×
Plavmimi – Plavání dětí	×	
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí		×
Zuzana Veselá – Plavání dětí		×
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči		×
Hudební škola Yamaha – Robátka		×
Hudební škola Yamaha – První krůčky k hudbě		×
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky	×	
A-Styl – Taneční a pohybová příprava		×
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi		×
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi		×

Jak často se svým dítětem navštěvujete tyto zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci?

Odpovědi jsem zaznamenávala do dotazníku, ze kterého jsem respondentovi předčítala otázky a jednotlivé aktivity.

Zájmový kroužek, rozvíjející aktivita a program	1x týdně	1x za 14 dní	1x za měsíc	Nepravdělně	vůbec
Mateřské centrum Lewandulka – Program pro rodiče a děti					×
Rodinné centrum Knoflík – Dopolodní klub Knoflík					×
Rodinné centrum Knoflík – Cvičení rodičů s batolaty					×
Rodinné centrum Zvoneček – Klub pro rodiče s dětmi					×
Mateřské centrum Kamínek – Klub pro rodiče a děti					×
Mateřské centrum Loďka – Program pro rodiče s dětmi					×
Mateřské centrum Českobratrské církve evangelické – Volný program pro rodiče s dětmi					×
DDM Větrník - Klub rodičů s dětmi					×
DDM Větrník - Minimaterinka					×
Kontinuum – Páteční miniskolička					×
Kontinuum – Anglické hrátky					×
Studio Beruška – Cvičení pro rodiče a děti					×
Studio Beruška – Plavání pro rodiče a děti					×
Studio Beruška – Jóga pro rodiče a děti					×
Studio Beruška – Taneční a pohybová příprava					×
Studio Beruška – Angličtina					×

Studio Beruška – Malý objevitel					×
Studio Beruška – Kreativní tvoření					×
Studio Beruška – Předškolíčka					×
Ateliér Tuba - Skutečná kreativita pro rodiče s dětmi					×
GymLib - Cvičení dětí s rodiči					×
T.J. Sokol Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					×
TJ Lokomotiva Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					×
Trampolíny Patrman – Cvičení rodičů a dětí			×		
SportKids – Celoroční všestranný sportovní kroužek	×				
Gryf Liberec – Cvičení dětí s rodiči					×
Gymnathlon – hravý sportovní program Baby					×
Badminton LTK Liberec – Cvičení rodičů s dětmi					×
Plavmimi – Plavání dětí	×				
Dětský klub Dudlík – Plavání dětí					×
Zuzana Veselá – Plavání dětí					×
Fiskali sport – Plavání dětí s rodiči					×
Hudební škola Yamaha - Robátka					×
Hudební škola Yamaha - První krůčky k hudbě					×
Hudební školička Čermáček – Hudební hrátky	×				
A-Styl – Taneční a pohybová průprava					×
BabyFitness – Cvičení pro aktivní maminky s dětmi					×
Boulder Point – Boulderování pro mámy a táty s dětmi					×

Znáte nebo navštěvujete se svým dítětem ještě nějaké další zájmové kroužky, rozvíjející aktivity a programy pro batolata v Liberci? Pokud ano, jaké?

R1: Asi ne, nevím

Odkud jste se o zájmovém kroužku, rozvíjející aktivitě či programu, který navštěvujete, dozvěděl/a?

R1: Já od své paní, a ta si to všechno najde na netu, nebo na doporučení od někoho.

Jste spokojen/a s nabídkou rozvíjejících aktivit a programů pro batolata v Liberci?

R1: Určitě.

Jaké rozvíjející aktivity a programy pro batolata byste ještě v Liberci uvítal/a?

R1: Asi nic.